

Călăuza

BIBLIOTECARULUI

* 5 5 0 0 1 5 4 2 7 *

Biblioteca UMFST

februarie 1957

CĂLĂUZA BIBLIOTECARULUI

PUBLICAȚIE A MINISTERULUI CULTURII DIN R. P. R.

CUPRINSUL

ACAD. BARBU LAZĂREANU — Cîteva amintiri din anul singeroasei reprimări	1
★	
ACAD. D. PANAITESCU-PERPESSICIUS — Barbu Lăzăreanu	4
PAGINI DE ISTORIE ȘI LITERATURĂ	
M. GAFIȚA — Anul marilor răscoale	6
★	
N. BURGHELEA — Spicuri din presa anului 1907	11
NICOLAE LIU — 1907 și bibliotecile epocii	16
S. RAȚA — Ne pregătim pentru marea aniversare	17
BIBLIOTECI RAȚIONALE ȘI SĂTEȘTI	
— Să îmbunătățim munca de recuperare a cărților împrumutate la cititori	19
V. NEGREANU — Cercurile de citit din comuna Călăra	21
DIN ACTIVITATEA UNEI BIBLIOTECI SINDICALE	
VIOREL MICU — O întilnire rodnică	24
DIN EXPERIENȚA BIBLIOTECILOR SOVIETICE	
V. PEȘCOVA — Expoziția cărții tehnice în uzină	27
DIN ISTORICUL BIBLIOGRAFIEI NOASTRE	
TH. LUDU — Pagini de bibliografie socială	29
DISCUȚII	
VALERIU MOLDOVEANU — Cîteva soluții în problema raționalizării repartiției publicațiilor științifice în bibliotecile din R.P.R.	34
DIN CORESPONDENȚELE NOASTRE	37
BIBLIOTECI DIN ALTE ȚĂRI	
VIRGIL CINDEA — Muzeul literaturii cehe din Praga	38
ȘTIRI DIN LUMEA CĂRȚILOR ȘI A BIBLIOTECILOR	43
Din partea direcției bibliotecilor din Ministerul Culturii: V. Bartok	43
CALENDARUL NOSTRU	44
BIBLIOGRAFIE	46

Cîteva amintiri din ANUL SINGEROASEI REPRIMĂRI

Academician BARBU LAZAREANU

Revista „Călăuza bibliotecarului“ mi-a cerut să deapăn în fața cititorilor săi cîteva amintiri din anul singeroaselor răscoale. Cît de neînsemnate apar aducerile aminte ale unui singur om în uriașul vâlmășag al înfîmplărilor, cu toate că, dacă ar fi să punem temei pe o versiune oficială, ticluită de autoritățile din Botoșani, s-ar putea crede că n-ași fi fost oarecum străin de revolta țaranilor, de vreme ce la 10 mai 1907 s-a găsit și un pretext pentru expulzarea mea — una dintre întîilele din seria unor înmulțite trimiteri peste frontieră ce aveau să urmeze după aceea.

Dacă ar fi să-mi aduc aminte cîte ceva din acele zile, ar fi să rețac mai întîi cu mintea, un mic prolog al revoltelor țărănești din 1907. Aceasta s-a petrecut tot la Botoșani, leagănul răsmeriței, în toamna lui 1898. În clasa a cincea a liceului Laurian ne-am găsit cîteva elevi, se pare mai aplicați să citim cărțile și publicațiile periodice apărute în timpul și după „Contemporanul“¹⁾ și cele scoase de gruparea mișcării sociale a lui Panait Moșoi, decît beletristica dulceagă a unor edituri începătoare.

Într-o dimineață s-au iscit la tribunalul orașului cîteva țărani. Veneau de la Vinători-Gurbănești să-și aple dreptatea de la stăpînire împotriva moșierului, carele numai viață amară le făcea și ponoase multe îngrănădea pe spinarea lor. Voiau să-l dea în judecată. Dar nu s-a găsit în tot firgînt, jălbar alt de îndrăzneț să le scrie replica. Cine să se încumete să aperse cauza prostimii împotriva unui boier cu mare trecere în toate compartimentele administrației locale și centrale? Și totuși, cineva a întocmit această jalbă — prima în acest fel în analele justiției de la Botoșani. Timp de cîteva zile a fost alarmă mare în toate cancelăriile păzitoare de ordine publică, pînă s-a aflat că neobrăzații cutezători și înfruntători ai unor rosturi ce nimeni nu le tulburase pînă atunci, sînt doi: un fost elev pre nume Leon Vasiliu, fiul fostului primar din Gurbănești și cu mine.

Era din cale afară de grav! Se cutremura de indignare întreaga protipendadă botoșăneană. Curios este că după descoperirea celor doi autori ai crimei, nimic n-a fost dat la iveală. S-a trecut peste toată întîmplarea cu o discreție, pare-se, inadins calculată pentru efectele ce se scontau mai tîrziu. Numai că jalba cu pricina, faimosul corp delict, sustras din greșa tribunalului, a fost păstrată multă vreme în arhiva liceului, ca să fie soasă la iveală într-o zi mai potrivită.

Și acea zi sosi și ea cîndva. Era pe timpul cînd ne găseam în niște aprige dispute cu unii colegi de-ai noștri, aderenți la grupul șovinist de la „Dezrobirea economică a Romînilor“, grup condus de Lascăr Tărăbuță și folclorista Elena D. O. Sevastos. Cu grupul de la „Dezrobirea“ am încercat o limpezire a pozițiilor noastre. Eram convinși că o discuție în contradictoriu va șterge antagonismele dintre noi, ba mai mult, speram să-i și atragem de partea noastră, atît de serioasă și de justă era teza ce apărăm.

1) În special literatura revistei „Emanciparea“ din 1883, unde versurile antidinastice și revoluționare ale lui Gheorghe din Moldova, au primit prin transcrierile făcute de elevi și eleve o largă răspîndire.

Din nefericire, lucrurile s-au petrecut cu totul altfel decât am fi dorit noi. De unde fiecare din grupul nostru venise înarmat cu argumente scoase de-a dreptul din cărțile de doctrină, adversarii noștri s-au prezentat cu argumente de altă natură. Am scăpat relativ teferi, dacă nu punem la socoteală vinătăile și cucuiele cu care ne-am ales din acest colocviu ideologic.

A doua zi la școală am găsit împotriva noastră o atmosferă care, și așa nu fusese prea senină, dar care de data aceasta, era încărcată cu toate semnele prevestitoare de furtună. Peste câteva zile eram judecați de Consiliul profesoral și după o săptămână de judecată eram dați afară pentru totdeauna din toate școlile statului. Nu era o oarecare măsură de ordine împotriva unor școlari nedisciplinați; era o excomunicare din rîndul societății, o anatemă în toată regula, fiind pus în vedere colegilor noștri să nu ne mai salute, să nu ne primească salutul nostru, ba chiar să evite încrucișarea cu noi pe același trotuar. Spiru Haret ceruse personal dosarul și confirmase în graba cea mai mare sentința Consiliului profesoral, cerind ca el să fie citit în aula liceului, în ședința publică.

Atunci abia ne-am dat seama că ceva deosebit lipsește arsenalului nostru de luptă. Ne lipseau cărți, cit mai multe pentru noi și pentru cei ce voiam să-i alăturăm crezul nostru social. Din această frământare s-a născut Cercul de lectură și imediat după el, ideea unei biblioteci publice. Ne-am strins într-o zi — era în 1902 — și am început să cutreierăm orașul. Ne oream la fiecare casă și ceream cărți. În anul acela omenirea progresistă se pregătea să sărbătorească o sută de ani de la nașterea lui Victor Hugo. Pentru noi, poetul „Anului-cumplit” însemna un steag de luptă. Folosind prilejul acestei comemorări, am scos o publicație în patru pagini și i-am dat numele Victor Hugo. Un exemplar din revista noastră se află și acum în colecția Academiei. El poartă adresa lui Dimitrie Sturdza primul ministru de atunci, căruia am avut grijă să-i trimitem revista și care a păstrat-o și a folosit-o cînd i-a venit la socoteală, iar ulterior a donat-o Academiei, transmitînd posterității, fără să vrea, mărturia luptei unor tineri pentru idealurile de dreptate socială. De fapt, cine își aruncă privirea în paginile acestei publicații, va vedea că rostul ei nu era numai în legătură cu Victor Hugo. Era și un mijloc îndărătul căruia trebuia învâluia activitatea de răspîndire a cărții în popor. Revista publica un apel „Către autori și diriguitori de reviste” care merită, cred, cinstea unei reproduceri. Iată-l:

„Formarea unei biblioteci pentru toți lucrătorii acestui oraș: iată la ce s-a gîndit un grup de tineri, care, în niște timpuri pline de indolență și scepticism, nu se sfîșie să aibe încă, iluzii.

„Într-un oraș mare, unde nu-i pinacotecă, unde nu-i muzeu, unde conferințe literare se țin cam rar, formarea unei biblioteci e de un foarte, de un negrăit de mare folos.

„Pentru acest scop, tinerii entuziaști, grupați într-un club de lectură, au organizat o serată al cărei produs, deși destul de mulțumitor, e totuși prea mic pentru o operă atît de mare. Și clubul face apel la toți autorii de lucrări originale, la toți traducătorii, la toți diriguitorii de reviste existente și dispărute, să binevoiască a-i trimite operele și publicațiile lor

„Ii așteaptă pe aceștia recunoștința nu a unui cerc de 50 de inși, ci recunoștința unui oraș întreg”.

Să nu amintesc oare că revista „Victor Hugo”, măcar că n-a apărut decît odată, a avut un alt de răsunător succes, încît se povestea că, preotul Bălănescu de la Zvořiștea, o citea nu numai în familie? Să nu amintesc că de la această sămință împărășiată la întimplare, avea să prindă naștere ființa răsărîtită a învățătoarei Lucreția Bălănescu, fata popii din Zvořiștea, mai tîrziu soția scriitorului socialist I. Neagu

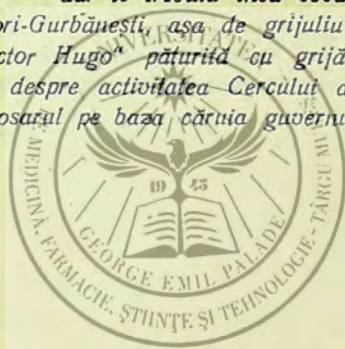
Negulescu, una din femeile al cărei nume s-a pomenit pe vremea prigoanei ce a urmat represiunii monstruoasei coaliții?

Cu timpul strinsesem cărți multe la Clubul nostru de lectură. Veneau să împrumute cărți cititori de la Dorohoi, de la Hirlău și Fălticeni, de la Dolhasca și Săveni, de la Bucegi și Lespezi, de la Ștefănești și Sulița, ceea ce firește a trezit vigilența ciinilor de pază ai putredei orinduri. În câteva rinduri biblioteca a trebuit să-și schimbe numele, devenind cînd Biblioteca Cercului Cultural, cînd luînd alte titluri improvizate, condusă de studentul și mai tirziu avocatul B. Rorlich, dar în orice caz, ceă mai mare bibliotecă din nordul Moldovei. Văzînd cîl de bine merg lucrurile, unii dintre noi, știînd că sîntem compromiși în ochii oficialității și dorînd să nu-i cășunăm bibliotecii neajunsuri, ne mulțumeam doar să ne dăm contribuția de departe.

Această activitate bibliotecărească și altele pe care le duceam, au avut într-adevăr o mare influență împotriva mișcărilor șovine din oraș și împrejurimi.

Cînd au izbucnit revoltele și au urmat ororile, căroră, atît de eufemistic li se spunea „represiunea”, am crezut că dacă altceva nu putem face, cel puțin să venim în ajutorul celor ce suferiseră cruda răzbunare a stăpînirii burghezo-moșierești. Am trimis apeluri în străinătate, pe la prieteni de idei și de acolo au sosit oarecari ajutoare bănești la dispoziția grupării din Iași care era Cercul de studii sociale. Atît a fost de-ajuns ca să stirnească furia autorităților împotriva-ne. Le trebuiau acestor autorități nu numai țapi ispășitori — ca și cum cei 11.000 țărani uciși nu astîmpărau îndeajuns setea lor vindicativă — dar le trebuia încă ceva. Atunci au ieșit la iveală și jalba țăranilor de la Vinători-Gurbănești, așa de grijuliu păstrată în arhiva liceului și exemplarul din revista „Victor Hugo” păstrată cu grijă în biblioteca lui Dimitrie Sturdza și rapoartele copoilor despre activitatea Cercului de lectură — iar toate au fost cusute într-un dosar — dosarul pe baza căruia guvernul ne expedia peste graniță ca indezirabili.

16. I. 1957

BARBU LĂZĂREANU

Acad. D. PANAITESCU-PERPESSICIUS

Cu Barbu Lăzăreanu dispărea una din figurile cele mai devotate ale culturii românești.

Luptător pentru democrație și socialism încă de pe băncile liceului din Botoșani de baștină, Barbu Lăzăreanu a stat mai bine de jumătate de veac în slujba idealurilor generoase, cu gândul, cu scrisul și cu fapta.

Ziarist încercat, crescut la școala marilor înaintași, pe care-i frecventa în filele îngălbenite ale presei din vremuri, Barbu Lăzăreanu a fost el însuși una din penele cele mai active ale ziaristicii noastre contemporane.

Cărturar dintre cei mai statornici în valorificarea avuțiilor noastre intelectuale, Barbu Lăzăreanu a urmărit zi cu zi fenomenul literar, pe care l-a consemnat în note, cronici și conferințe, totdeauna vii, înainte de a le îmbordera în cărți și broșuri, pline de informații de duh. Căci fiul Botoșanilor și al Moldovei de Sus aducea în vorba și scrisul său ceva din savoarea înțelepciunii populare, un ce sfătos și ghiduş, propriu oamenilor din partea locului, din mijlocul cărora s-a ridicat și Eminescu, dar și Creangă.

Opera sa de istoriograf literar este, în ciuda aparențelor, voluminoasă. Barbu Lăzăreanu era o arhivă vie, în care toate problemele și toate chestiunile, cite se înșiruiesc de la cele mari la cele infime, își aveau locul lor, determinat de rîvna și iscusința acestui neobosit cercetător al izvoarelor. Puțini înși din țara noastră care a numărat totuși cîțiva istorici literari de seamă, cunoșteau mai bine ca Barbu Lăzăreanu arcele și tezaurele acoperite de colb din colecțiile vestite ale periodicelor. Cît de bogată era această informație și cît de utilă nimic nu o ilustrează mai bine decît elogiul cu care Paul Zarifopol, inițiatorul primei ediții critice din Caragiale își plătea datoria

de recunoștință pentru modestia cercetătorului din umbră, fără de care el nu și-ar fi putut duce la bun sfârșit lucrarea.

Contribuțiile de istoriografie literară ale lui Barbu Lăzăreanu îmbrățișează toate sectoarele literaturii noastre și câteva din cele de dincolo de hotare. Lui îi datorăm înția ediție ca și completă, în cinci volume, din opera de critică literară și socială a lui Dobrogeanu-Gherea. În ciuda insuficiențelor tiparului de după primul război mondial, ediția sa din Gherea a fost și mai este și astăzi, singurul instrument lesnicios la îndemina cercetătorilor de obște. Comuna din Paris și cîntăreții ei au găsit într-însul pe evocatorul cel mai indicat să-i resuscite flăcările și văpaia. Izvoarele rusești ale basmelor lui Creangă, umorul lui Hașdeu, folcloriști ca Urban Iarnik și Gaster, poeți populari de importanța lui Anton Pann, stihuitori și umoriști dintre cei minori, precum și Anton Bacalbașa și Păun Pincio, fără a mai aminti de clasicii literaturii noastre, un Eminescu, un Caragiale, un Creangă, sînt câteva numai din titlurile preocupărilor sale. Folclorist și lexicograf din vocație, Barbu Lăzăreanu a smuls cu siguranță intuiție și nu odată mai mult de unul din vălurile sub care se adăpostesc enigmele lexicului popular. Memorabile sînt întru aceasta glosele sale lexicale în marginea tălmăcirilor lui Coșbuc din Dante.

Dar Barbu Lăzăreanu n-a fost numai istoriograf literar și conferențiarul, căruia analele culturii noastre contemporane îi rezervă un loc din cele mai conturate. Prieten al scrisului, el era în același timp și un prieten inegalat al scriitorilor, fie ei vîrstnici și glorioși, fie începători și plini de speranțe. Toturora le-a stat într-ajutor, cu sfatul, cu luminile și mai ales cu dragostea sa imensă de literatură. Familiar al bibliotecii, mi-l amintesc încă de la debuturile mele, din vremea cînd romanele lui Anatole France, *Revolta ingerilor* în deosebi, gloriificau prestigiul și miragiile cărților. Ne-am întîlnit mai tîrziu în pagini învecinate de reviste, în sălile academice, în consilii de bibliotecă și din cînd în cînd pe aleele adumbrate de salești și castani ai Grădinei lui Akademos. Și mi-l amintesc mai cu seamă în prelungile tîrfasuri ce mi-a hărăzit în ultima vară a vieții lui la Cîmpulungul Muscelului. Memoria lui era prodigioasă. Versul, eminescian de preferință, cu care ilustra o chestiune de metrică sau unul din miracolele rimei eminesciene, răsărea cu spontaneitate și, odată cu el, strofa, perioada, poemul. Satisfacția cu care disocia raritățile dicționarului de rime, al lui Eminescu, amintea pe aceea a marilor experți, ce degustă cu rafinament buchetul vechilor cotnaruri. Il aud și acum recitînd, în taină și cu înfiorare litania căraușilor din *Salba clipelor* a lui Ovid Densusianu. Cetia una din cărțile cu savuroase amintiri ale scumpului său prieten din Botoșani, Tiberiu Crudu, și-i reconstitua viața de trudă și biruință, după cum nu obosea, povestind și repovestind o scenă de mare humor, al cărei protagonist era bunul și generosul octogenar din Piatra Neamț, G. T. Kirileanu, eminent editor al lui Creangă și unul din cei mai desăvîrșiți cărturari ai zilelor noastre. Și șoapta lui se topea în înserarea molcomă ca o mireasmă a aducerilor aminte, înfrățită cu adierea parfumată a rozelor din straturi.

Astăzi Barbu Lăzăreanu ne părăsește, dar numele și opera sa rămîn printre inscripțiile acestei vii necropole, care este Biblioteca Academiei R.P.R. Amintirea lui va continua să plutească în sălile pe care le-a frecventat decenii de-a rîndul peste o jumătate de veac, iar sufletul său, adaos celorlalte umbre tutelare ale Bibliotecii, Nerva Hodoș, Sadi Ionescu, Ion Bianu, va continua să fie printre noi. În primăvară, cînd coroanele copacilor vor reînflori și mireasma amară a salcîmilor Grădinei lui Akademos va pătrunde prin ferestrele deschise, vom desprinde din rafturi una din cărțile lui și dialogul va continua...

ANUL MARILOR RĂSCOALE

M. GAFIȚA

Sfârșitul secolului XIX este marcat în România prin tot mai dese răscoale țărănești, care zguduie țara, cuprinzând în viltătaia lor cînd un județ, cînd altul, cînd ținuturi întregi. Amintirea lui Tudor Vladimirescu rămăsese încă trează; haiducia, pe de altă parte, întreținuse un spirit de răscoală împotriva asupritorilor care a însemnat pentru un lung răstimp ultima nădejde a bietului țaran oropsit. Chipurile luptătorilor pentru o dreptate a lumii satelor deveniseră legendare, erau cîntate ca figurile eroilor populari. În vorbirea poporului se mai păstra, ca o zicală, și amintirea unor răscoale mai vechi, de pe timpul Ducăi Vodă, împotriva căruia se ridicaseră răzeșii din ținuturile de nord ale Moldovei, în frunte cu Hincu și Durac la 1671; de atunci a rămas vorba că „vedă da și Hincu ba”.

Dar răscoalele țărănești au luat proporții pînă la adevărate războaie ale populației satelor împotriva asupritorilor mai ales în Ardeal.

După căderea întregului Ardeal în puterea feudalilor unguri, care s-a întîmplat pînă pe la anul 1000, viața în această provincie a devenit din ce în ce mai grea. Și nu numai pentru populația românească, dar și pentru populația maghiară sau germană, dintre care mulți aduși în Ardeal ca oameni de încredere ai puterii regale și împărătești.

Istoria a însemnat o primă mare mișcare la 1437, cunoscută sub numele de răscoală de la Bobilna, după muntele unde a avut loc o mare consfătuire a răsculaților. Se păstrează și numele a doi vestiți căpitani ai țaranilor, ungurul Nagy Antal și românul Mihai din Vireag. Dar pentru că acele puține drepturi dobîndite atunci au fost numaidecît răpite de nobili, la mai puțin de o sută de ani,

în 1514, izbucnește o nouă răscoală, cu un răsunset mult mai mare și avînd între conducători în primul rînd pe secuul Gheorghe Doja, erou cu faimă al luptelor împotriva turcilor. Ca un adevărat foc s-a întins răscoală în aproape întreg Ardealul, ridicînd sute de mii de țărani, pîrjolind orașe și cetăți, pînă către Timișoara, la asediul căreia oastea de țărani este înfrîntă, capii ei prinși rînd pe rînd și uciși, iar Doja însuși, este pus pe un tron de fier înroșit în foc, pe cap i se pune o coroană de asemenea înroșită și i se smulg din trup bucăți de carne cu clește înroșit și el în jăratec. Întîmplările acestei răscoale le aflăm pe larg înfățișate în romanul *Răscoala iobagilor* de I. D. Mușat și în poemul lui D. Florea Rariște, intitulat *Doja*.

Departate de a stîrpi sămînța răscoalelor, represiunile crunte au îndirjit sufletele oamenilor. Veacurile de asuprire n-au înfrînt conștiința luptei pentru libertate națională și socială. Astfel se explică de ce, cînd Mihai Viteazul trece cu oastea sa împotriva lui Andrei Băthori, la 1599, întregul Ardeal i se alătură îndată după victoria de la Șelimborg. Căci populația de asupriți, și romîni și maghiari nădăjduiau o viață mai liberă.

Un alt pîrjol care a cuprins o bună parte a Ardealului, sculînd țărănimea împilată, a fost răscoala condusă de Horia, Cloșca și Crișan, la 1784. Trădarea a făcut ca și acești conducători ai țaranilor răsculați să cadă în mîinile autorităților, care i-au osîndit la o moarte tot atît de crîncenă, ca a înaintașului lor, Doja; Horia și Cloșca uciși sdrobindu-li-se oasele cu roata; Crișan s-a sgrumat cu nojitele opincilor. Despre lupta eroică și sfîrșitul tragic al acestor oameni simpli, care s-au ridicat la înăl-

țimea unor luptători s-a păstrat o amintire neștearsă. Poporul i-a cîntat în cîntece care au trecut din gură în gură, iar literatura le-a închinat pagini emoționante. Poetul Mihai Beniuc a văzut

totdeauna în Horia un înaintaș luminaț al luptătorilor zilelor noastre; dramaturgul Mihail Davidoglu a închinat răscoalei din 1784 o piesă de teatru, intitulată cu numele lui Horia. Dar mai ales amintirea lor a dăinuit în rîndurile poporului asuprit, care în 1848 avea să se scoale din nou, sub conducerea lui Avram Iancu, tot pentru drepturi și libertate.

Revoluția de la 1848 din Ardeal avea să se risipească în vrăjmașii mărunte, din cauza neînțelegerilor care au avut loc între cei doi conducători ai ungarilor răsculați și ai romînilor, Kossuth și Avram Iancu. Fără să priceapă bine fiecare țelurile și justificările celeilalte populații, ei s-au suspectat și s-au dușmănit, lăsînd nobililor și puterii împărătești a Austro-Ungariei timpul să-și organizeze armata și să ceară ajutor străin, care a zdrobit pe rînd armatele revoluției, deși, spre sfîrșit, cei doi conducători erau pe cale de a se înțelege între dinșii.

Astfel, apropiindu-ne de sfîrșitul secolului XIX, aflăm și în Ardeal, ca și în celelalte provincii romînești o continuă frămîntare, revărsîndu-se din timp în timp în izbucniri singeroase, și vestind marea capacitate revoluționară a țărănimii în căutarea unui liman de viață mai bună.

Frămîntările pe care le-au determinat

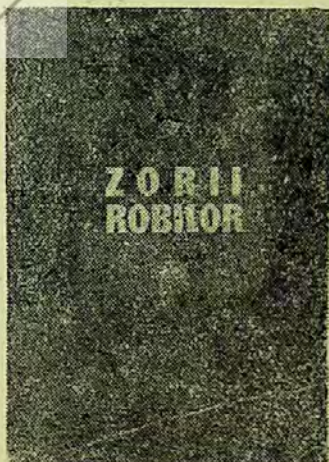
în Moldova și Muntenia mișcările țărănești din timpul lui Tudor Vladimirescu și de la 1848, au fost sporite de ofensiva boierimii împotriva reformelor lui Cuza și mai ales împotriva începutului de împroprietărire a țăranilor, realizată de el.

În poezia lui G. Coșbuc *Noi vrem pămînt*, în romanul lui Mihail Sadoveanu *Nada Florilor*, în al lui Ion Pas Lanțuri, în trilogia lui Petru Dumitriu *Cronică de familie* se află zugrăvite episoade de mare dramatism din timpul răscoalelor țărănești de la sfîrșitul secolului trecut, sau stări de spirit, chipuri și aspecte ale societății din acest timp.

Avertismentul pe care finalul poeziei lui Coșbuc *Noi vrem pămînt* îl adresează exploatatorilor țăranimii stăruie ca un semn al vremii în literatura epocii.

Să nu dea Dumnezeu cel sfînt
Să vrem noi singe, nu pămînt!
Cînd nu vom mai putea răbda
Cînd foamea ne va răscula,
Hristoși să fiți nu veți scăpa
Nici în mormînt!

Astfel spusese Coșbuc și aceste cuvînte sunau ca o prevestire mereu vie, mereu amenințătoare. Dar, ca și pînă atunci, stăpînitorii marilor moșii nu aveau nici cum să înțelege, nici să fie de acord cu dreptele cereri ale țăranilor. Așa se face că ideile proletarietului revoluționar prind tot mai mult teren și în rîndurile

țăranilor, ideia de luptă deschisă împotriva asupritorilor devine tot mai mult credința lumii satelor, care află în imnul revoluționar al muncitorilor „ Internaționala”, exprimat astfel idealul ei:

Tărani și muncitori noi sintem
 Poporul mare muncitor
 Pământul este-al celor harnici,
 Cei leneși plece unde vor!

Secolul XX se deschide pentru clasele
 exploatare cu un mare belșug, cu
 mari profituri, care înseamnă un jug din
 ce în ce mai greu pe umerii proleta-
 tului și ai țărănimii.

Îmbătăta de putere și glorie, oligar-
 hia română organizează în 1906 cu pri-
 lejul celei de a 40-a aniversări de la ve-
 nirea în țară a primului Hohenzollern, o
 expoziție jubiliară. Fusese un an agricol
 excepțional, dar țărani erau tot în cea
 mai neagră mizerie, cu atât mai ușor
 vizibilă acum, cind roadele atât de bo-
 gate ale muncii lor intraseră în ham-
 barele nesățioase ale moșierilor și aren-
 dașilor, pentru a lua apoi calea străină-
 tății.

După o iarnă deosebit de grea, în care
 satele mocnesc gata să izbucnescă, pri-
 măvara aduce și începutul cutremurului
 care va avea să zguduie țara timp de
 mai multe săptămâni. Scinteia se aprinde
 în satul Flămânzi din ținutul Botoșani-
 lor, pentru ca numaidecît focul să iz-
 bucnească în celălalt capăt de țară, în
 Oltenia.

Muncitorimea lansează încă din pri-
 mele zile adeziuni față de revendicările
 țărănești. „Pricina relelor țărănești este
 în nedreapta cirmuire burgheză, sălba-
 teca exploatare capitalistă, subjugarea
 și împilarea boierească”, se spune într-o
 astfel de adeziune, publicată în „Romî-
 nia Muncitoare” în numărul din 11-18

martie 1907, în care se adresează și un
 apel către soldați:

„Arătați pretutindeni pe dușmanul a-
 devărat și — dacă va fi nevoie și dacă
 va fi cu putință — dați-vă de partea
 răsculaților ca să luptați contra acestui
 dușman. Niciodată gloanțele noastre în
 pieptul țărănilor asupriți. Trageți în
 vînt”.

În multe opere care s-au scos chiar
 atunci în zilele răscoalei dar și mai apoi,
 în anii care au urmat, sint evocate dis-
 perarea oamenilor pe care foamea și
 lipsurile i-au împins la răscoală:

Al. Vlăhuță spune în poezia sa
 1907:

Dar ce e, doamne vuietul acesta?
 Ce-i freamătul acesta care crește?
 Se sguduie pământul și mugește
 Ca marea cînd o biciue tempesta.
 Se-nalță flăcări, brațe desperate,
 Spre ceru-ntunecat, pustiu și rece
 Năpraznic vîntul nebuliei trece
 Și spulberă noianul de păcate.
 În vaiete se prăbușește-o lume
 Clădită pe nimicuri. Dar ce minie!
 Cum șuieră cumplita vijelie.

Panaît Cerna, Caragiale, D. Anghel și
 St. O. Iosif, N. D. Cocea, Paul Bujor,
 I. I. Mironescu, I. C. Visarion, V. De-
 metrius, Spiridon Popescu scriu pagini
 însulțite de dragoste și înțelegere pen-
 tru răsculați, arătînd disperarea la care
 fusese împinsă țărănimea satelor de ex-
 ploatarea crîncenă moșierească și aren-
 dașească, singura cauză a răscoalelor,
 singura vinovată de sîngele vărsat. Căci,
 odată cu răscoala țărănilor, moșierimea
 și burghezia înfrățite pe deasupra tutu-
 ror concurențelor, au trimis împotriva
 satelor întregul lor cumplit aparat de
 represiune, începînd cu jandarmeria și
 administrația și terminînd cu armata
 echipată de război.

Vor rămîne mărturii veșnice paginile
 romanului *Răscoala*, în care este zugră-
 vită coaliția din parlamentul romînesc
 de atunci, unde cele două partide, al
 moșierilor și al burgheziei își dau mina,
 pentru a deslănțui represiunea; ne vor
 înfiora toldeauna mărturiile cuprinse în
 același roman despre cruzimea cu care
 au fost impușcați zeci de țărani, vînați
 ca fiarele și distruse sate întregi, ca
 într-o bruscă invazie a barbariei în se-
 colul XX. Iată-l pe veteranul Ștefan
 Furtună, erou de la Grivița din 1877, al
 cărui piept, plin de decorațiile primite

pentru vitejiile săvârșite va fi ciuruit de gloanțele represiunii, așa cum ni-l zugrăvește I. I. Mironescu într-o povestire; iată-i pe țărani din romanul *Desculț* de Zaharia Stancu, ascultind tunurile în satele învecinate; și iată-i pe muncitorii ceferiști din romanul *Zorii Robilor* de V. Em. Galan, deschizind ușile vagonului în care țărani răsculați sint purtați spre tribunale și închisori.

Sint acestea și nenumărate altele încă. mărturii ale sălbăticiiei și dușmăniei exploataților împotriva țărănilor dornici de o viață mai înlesnită. Poate despre niciun alt eveniment din viața poporului nu s-au scris pînă acum atîtea pagini-ca despre 1907, zguduitoră dramă a milioanei de țărani care au plătit răscoala pentru pîine, părint și dreptate cu 11.000 de morți și cu suferințe neînchipuite.

Căci clasele exploatare n-au precepețit valurile de sînge țărănesc pentru a înăbuși răscoala. Guvernanții au instituit tăcerea, dar nu și liniștea, cum atît de bine spune Panait Cerna în poemul său *Zile de durere*, publicat la cîteva luni după răscoale:

Depart-e-n țara holdelor bogate,
Acolo unde foamea e regină,
Au fost furtuni — și sînge fără vină,
Dela bordeie pînă la palate...
Iar astăzi pare liniște deplină;
Dar din adînc vin glasuri înecate,
Vin rugi, blesteme, cereri de dreptate...

Așa cum tot Panait Cerna își încheia poemul, „nicio lacrimă nu s-a pierdut din plînsul și din sîngele vărsat atunci” Peste ani, condusă de clasa muncitoare, țărănimea avea să-și dobindească dreptatea și libertatea, în anii regimului de democrație populară.

Secolul XX începea, astfel, pentru popor, cu un mare avînt al luptei revoluționare, pentru clasele stăpînitore cu un avertisment pe care deceniile ce s-au scurs pînă la 1944 l-au întărit și l-au apropiat tot mai mult de înfăptuire.

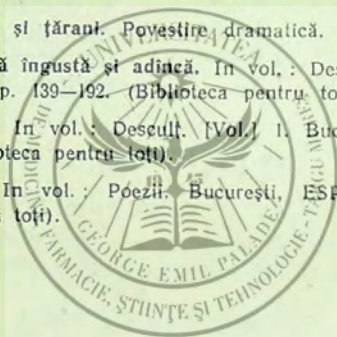
Amintirea lui 1907 a rămas ca una din paginile cele mai de preț ale eroismului pe care poporul l-a scris cu sînge în drumul spre eliberarea sa.

Secolul XX începea cu mari dureri și suferințe pentru popor, dar și cu prevestirea biruinței care nu putea întîrzia.

BIBLIOGRAFIE

- FLOREA RARIȘTE, D.: Doja. Poem. Almanahul literar, 1952, nr. 8—10, p. 54—137.
- MUȘAT I. D.: Războiul Iobagilor. Roman. Ediția 2-a. Vol. 1—3. București, Editura tineretului, 1956. Vol. 1, 304 p., Vol. 2, 340 p., Vol. 3, 256 p.
- ARGHEZI, TUDOR: 1907 — Peizaje. București, Editura tineretului, 1955, III p. cu portr.
- BENIUC, M.: Chivără Roșie. In vol.: Poezii. București, ESPLA, 1956, p. 167—179. (Biblioteca pentru toți).
- .. Vulturul răzbunării. In vol.: Poezii. București, ESPLA, 1956, p. 148—149. (Biblioteca pentru toți).
- BUJOR, PAUL: Măcar o lacrimă. In vol.: Scrieri alese. București, ESPLA, 1951, p. 169—170. (Biblioteca pentru toți).
- .. Urme după 1907. In vol.: Scrieri alese, București, ESPLA, 1951, p. 171—174. (Biblioteca pentru toți).
- CARAGIALE, I. L.: 1907. Din primăvară pînă-n toamnă. Cîteva note. [Fragmente.] In vol.: Opere. [Vol.] 3. Versuri—Proză. Articole politice și literare. București, ESPLA, 1952, p. 179—192. (Clasicii romîni).
- CERNA, P.: Poporul. In vol.: Poezii. București, ESPLA, 1953, p. 119—125. (Biblioteca pentru toți).
- .. Zile de durere. In vol.: Poezii. București, ESPLA, 1953, p. 88—90. (Biblioteca pentru toți).
- COCEA, N. D.: Jertfa celor douăsprezece mil. In vol.: Pamflete. București, ESPLA, 1956, p. 57—59.
- .. 1907. In vol.: Pamflete. București, ESPLA, 1956, p. 85—86.

- COCEA, N. D. : **Holera.** In vol. : Pamflete. București, ESPLA, 1956, p. 93—97.
- " **Regele complice al asasinilor. Palatul gazdă de hoști.** In vol. : Pamflete. București, ESPLA, 1956, p. 118—119.
- COȘBUC, G. : **Noi vrem pământ.** In vol. : Poezii. [Vol.] 1. București, ESPLA, 1953, p. 207—209. (Clasicii români).
- DAVIDOGLU, M. : **Horia.** Dramă în 4 acte, 12 tablouri. București, ESPLA, 1956, 143 p.
- **Din literatura lui 1907.** București, ESPLA, 1951, 368 p. (Biblioteca pentru toți).
- DUMITRIU, P. : **Bijuterii de familie.** Ediția 3-a. București, ESPLA, 1953, 216 p.
- GALAN, V. EM. : **Zorii robilor.** Roman. București, ESPLA, 1950, 368 p.
- MIRONESCU, I. I. : **Furtună Veteranul.** In vol. : Scrieri alese. București, ESPLA, 1953, p. 23—30. (Biblioteca pentru toți).
- PAS, I. : **LANȚURI.** Ediția 2-a revăzută. Vol. 2. (Partea 2-a). București, ESPLA, 1956, p. 85—272.
- PETRESCU, CEZAR
și BONDI, DINU : **Pirjolul.** Piesă în trei acte (7 tablouri) București, ESPLA, 1954, 111 p.
- REBREANU, L. : **Răscoala.** Roman. București, ESPLA, 1954, 535 p. cu portr.
- SADOVEANU, M. : **In ziua aceea de Mart 1907...** In vol. : Opere. [Vol.] 6. București, ESPLA, 1956, p. 200—206.
- " **Un instigator.** In vol. : Opere. [Vol.] 5. București, ESPLA, 1956, p. 233—241.
- SEVER, ALEX. : **Boleri și țărani.** Povestire dramatică. București, ESPLA, 1955, 153 p.
- STANCU, Z. : **Brazdă îngustă și adâncă.** In vol. : Descult. [Vol.] 1. București, ESPLA, 1955, p. 139—192. (Biblioteca pentru toți).
- " **Iarba.** In vol. : Descult. [Vol.] 1. București, ESPLA, 1955, p. 193—194. (Biblioteca pentru toți).
- VLAHUȚA, AL. : **1907.** In vol. : Poezii. București, ESPLA, 1956, p. 48—55. (Biblioteca pentru toți).

Spicuri DIN PRESA ANULUI 1907

N. BURGHELEA

În curind se împlinesc 50 de ani de la răscoala țaranilor din martie 1907, răscoală care poate fi considerată, pe drept cuvânt, ca cea mai largă mișcare țărănească din România. Cauzele care au determinat-o ne sînt bine cunoscute. Nejusta împărțire a pămîntului, starea de înapoiere materială și culturală a păturii țărănești, silnicțiile la care era supus țaranul prin dubla exploatare a boierilor pe de o parte și a arendașilor pe de altă parte, au dus încetul cu încetul la acumularea unui lung șir de nemulțumiri. În preajma anului 1907 situația s-a înrăutățit și mai mult prin mărirea dijmelor și prin creșterea valorii arendelor în timp ce prețul muncilor agricole scădea sau rămânea pe loc. Pe lângă toate acestea, în nordul Moldovei apăruseră în anii din urmă așa numitele trusturi arendașești, care luau pămîntul de la boieri cu 20 lei hectarul și îl arendau apoi țaranilor cu 50 pînă la 80 lei.

Nu trebuie să neglijăm, de asemenea, nici largul ecou pe care l-a avut la noi în țară revoluția rusă din 1905—1907. Revolta a izbucnit cu toată furia, la început în nordul Moldovei, pentru că mai apoi să se întindă și în restul țării, zguduind din temelii orînduirea burghezo-moșierească.

Răscoala a avut un larg răsunset în presa timpului atît în țară cît și în străinătate; ziarele de diferite nuanțe și culori politice au comentat faptele în fel și chip, unii încercînd să le justifice, alții căuțînd să profite de pe urma lor. În ce privește presa muncitorească ea a reflectat sprijinul pe care clasa muncitoare l-a acordat țaranilor. Sub titlul *Samavolnicțiile și jalea la sate*, ziarul „Romînia Muncitoare” din 11/18 februarie 1907, deci cam cu o lună înainte de începerea răscoalelor, publica în pagina a doua un articol care relatează situația disperată a țărănimii. După începerea răscoalelor, în acele momente de luptă, se cristalizează tot mai mult ideea unității ce trebuie să existe între clasa muncitoare și țărănime. Același ziar din 11/18 martie, într-un articol cu titlul *Romî-*

nia Muncitoare și răscoalele țărănești (p. 1) spunea printre altele adresîndu-se muncitorilor: „Voi trebuie să le arătați (țaranilor) că dușmanul și al lor și al vostru, este exploatarea și că interesele voastre sînt aceleași”. Tot în acel număr, în pagina a doua, ziarul publică un apel către concediați și rezervați, apel ce a stîrnit mare vîlvă în presa reacționară. În apel li se cere soldaților: „să nu tragă niciodată în cei ce sufăr, în tovarășii de muncă, în frați, surori, rude sau părinți”. Tot în pagina a doua în articolul *Un sfîrșit jubiliar* semnat de V. Brand, este demascată rolul nefast jucat de clasa stăpînitoare, care ocupîndu-se de lucruri neînsemnate, ocolește cu dibăcie problemele sociale vitale, și în primul rînd problema agrară.

La 14 martie a avut loc la București în sala Eforie un mare miting la care au participat 5 000 de muncitori. Aici s-a adoptat o moțiune de protest împotriva represiunilor sîngeroase ce începuseră să aibă loc. Reproducem prima pagină a ziarului „Romînia Muncitoare” din 18/25 martie, în care se vorbește despre acest miting.

Atașamentul muncitorimii față de cauza dreaptă a țaranilor s-a dovedit și cu ocazia manifestației din gara Pașcani, unde muncitorii au huiduit pe ofițerii trimiși să reprime răscoala. Despre acest incident vorbește tot „Romînia Muncitoare” din 25 martie, în articolul *Grozăviile din nordul Moldovei* (p. 3) și mai tirziu în numărul din 8/15 aprilie (p. 2) în articolul cu titlul *Grozăviile teroriste din Pașcani*.

Intr-un articol apărut în numărul din 18/25 martie cu titlul *Răscoalele țărănești*, continuat și în numărul următor, se face o analiză a răscoalei și a felului cum guvernau, fie ei liberali sau conservatori, înțeleg să le potolească. Dacă represiunile sîngeroase reușesc să supună pe țărani, se spune acolo, ele nu au toluși puterea de a nimici cauzele care îi împing pe aceștia la răscoale.

Să vedem acum care a fost atitudinea guvernanților față de mișcarea țărănimii.

România Muncitoare

Organ Central săptămânal

SINDICATELOR ȘI ORGANIZAȚIILOR SOCIAL-DEMOCRATE

Grandiosul meeting de la Eforie

Tovarăși!

...ca va fi și cultura noastră de azi
dici de mâine. Nimic și nimic nu
să se știe de ce și unde să se facă
Cu toate acestea, fiindcă guvernul

Se știe că la cîrma țării, la începutul răscoalei, se afla partidul conservator. În oficiosul acestui partid, ziarul „Conservatorul”, în numărul din 1/14 martie 1907, a apărut un articol cu titlul *Tulburări agrare* (p. 1). Cum era și de așteptat aflăm de aici că răscoala este, nici mai mult nici mai puțin, decît opera unor agenți provocatori. Se subliniază în mod deosebit faptul că guvernul are datoria să „mențină ordinea”. Din cele ce au urmat s-a văzut însă că ordinea nu se poate menține ușor. Dîndu-și seama probabil de slăbiciunea lui, guvernul conservator face apel la toți „bunii romîni (adică la bunii moșieri) : să și dea mîna pentru a stinge acest incendiu primejdios”. („Să stingem incendiul”. În „Conservatorul”, Buc. XII (1907), martie 11/24, p. 1). Și după cum s-a văzut mai departe „bunii romîni” au înțeles care le este „datoria” și și-au dat mîna. Astfel, în același ziar din 15/28 martie, din articolul *Datoria față de țară* (p. 1), aflăm că partidul conservator și cel liberal au lăsat la o parte divergențele de „opinii” și aducîndu-și aminte că, cel puțin în cazul de față, au aceleași interese, s-au unit pentru a „salva țara”, adică marea proprietate. Cităm din articol: „S-a dovedit că, în țara romînească, nu există deosebire de opinii, cînd e vorba de o chestiune ce atînge interesele națiunii; s-a dovedit că, atunci cînd este în joc patria comună tuturor, patimile politice dispar sau rămîn în al doilea plan...”. Și astfel cele două partide cu asentimentul regelui au pornit la reprimarea singeroasă a celor ce își cereau dreptul la viață. Că regele a fost de

acord cu aceasta se vede din articolul cu titlul *Spre propășire*, publicat în „Conservatorul” din 16/29 martie 1907 (p. 1) în care se spune, printre altele, că cele două partide au primit: „de la M.S. Regele însărcinarea de a readuce aple în matcă”.

Partidul liberal, care la începerea răscoalelor se afla în opoziție, a căutat înțeles să profite de pe urma lor în scopuri politice. Vina este aruncată în spinarea evreilor, pentru că printre arendași se aflau și evrei. Liberalii acuză guvernul de incapacitate, pentru a-l răsturna și a-l înlocui cu un guvern liberal. Din articolul *Primejdia în Moldova de sus*, publicat în oficiosul liberal „Voința Națională”, din 3/16 martie (p. 1) cităm următoarele: „Dacă guvernul se vede neînstare a lua măsurile cuvenite de dezlegare a chestiei din Moldova de sus și din toată țara, să plece”. Mergînd pe această cale ei sfîrșesc prin a recunoaște că răscoalele se datoresc stării generale proaste a populației sătești. Astfel, în același ziar din 4/17 martie, în articolul *Presa bizantină și tulburările fărâșești din Moldova* (p. 1) citim următoarele:

„Ceea ce se întîmplă în Moldova de sus, e lucru prevăzut de mult și pe care l-au vestit toți cei care cunosc starea de lucruri la sate și care, mai degrabă sau mai tîrziu, dacă nu se aduce îndreptare, va avea loc pretutindeni în țeară”.

Despre „îndreptările” pe care le-a adus partidul liberal, venit mai apoi la putere, ne vorbește ziarul progresist „Facla” din 13 martie 1910. În articolul *Jertfa celor douăsprezece mii* (p. 2) semnat de N. D. Cocea, se spun următoarele: „Cu con-

cursul tacit sau pe față al partidelor de opoziție, s-au făurit legi draconice și s-au canalizat năzuințele și nevoile economice ale țărânimii, într-un labirint de legi cu aparență de dreptate, într-o țesătură înfinită de articole îngrădită de absurdități procedurale". Aflăm tot de aici că la sate, după trei ani de la răscoale, domnește aceeași mizerie, aceeași lipsă de pământ, și că țăranul depune aceeași muncă arvunită încă din iarnă pe preț de nimic, dar care de data asta se plătește în bani. După alți trei ani, „Facla” publică în numărul din 9 martie 1913 în pagina 198 un articol intitulat 1907-1913, din care cităm: „Au trecut șase ani și parcă au trecut șase zile, așa trăim încă sub călcii aceluiași nedreptăți, aceluiași păcate și aceluiași deznădejdi...” Tot în acest număr, pe copertă, este prezentată o caricatură, pe care o redăm mai jos, și care reprezintă capul regelui Carol pe care este desenat cu roșu — simbolizând sîngele — anul 1907. În această privință este demnă de amintit și caricatura apărută în nr. 17 din 1907 al revistei berlineze „Lustige Blätter” reprezentînd pe regina Romîniei Elisabeta care cîntă din harpă deasupra unui cîmp de cadavre.

Aceste caricaturi simbolizează de fapt

Facla

rolul nefast pe care l-a jucat monarhia în evenimentele sîngeroase din 1907.

Răscoalele țărănești au avut răsnet și în presa de extremă dreaptă care, recunoscînd starea de mizerie a țărânimii, aruncă toată vina în spinarea evreilor, căutînd astfel să ațîțe spiritele împotriva lor. Acest lucru a fost dezmințit de însăși desfășurarea evenimentelor. Răscoalele începute în nordul Moldovei, unde erau într-adevăr și arendași evrei, s-a extins în restul țării cu mult mai multă furie. Și doar aici era, cum se spunea pe vremea aceea numai „boierime pămînteană”. Acest lucru este confirmat și de ziarul „Adevărul” din 4 martie 1907, în articolul *Mișcarea antisemită* (p. 1). Aici se amintesc printre altele datele din statisticile oficiale după care arendașii evrei sînt în minoritate, chiar și în Moldova de sus. În articol se mai spune că dacă arendașii evrei localizați numai în Moldova de sus ar fi singurii vinovați de mizeria în care se sbate țărânimia, ar fi logic ca în restul țării situația țăranilor să fie mai bună. Ori, mizeria este generală, lucru care dovedește că vina o poartă și arendașii romîni dimpreună cu boierimea.

Ziarul „Adevărul” a vorbit foarte mult despre răscoale. În afară de știrile zilnice despre mersul evenimentelor, în el au apărut o serie de comentarii care fără să se pronunțe în favoarea răscoalei, recunosc totuși că țăranii trăiesc în mizerie și condamną reprimările sîngeroase. Astfel, în numărul din 7 martie, pe pagina întia, avem articolul *Reforme, nu gloanțe!* Mai departe în numărul din 8 martie sub titlul *Liberalii și răscoalele* se spune că nici liberalii nu îndrăznesc să ceară o reformă agrară serioasă, ci recurg doar la măsuri mărunte care nu vor avea nici un efect. În numărul din 22 martie sub titlul *Destule ruine — destul sînge* (p. 1) C. Mille, directorul ziarului; după ce condamną vărsările de sînge atît dintr-o parte cît și din cealaltă, atrage atenția guvernanților să tragă învățăminte din cele întimplate. Deși adoptă o atitudine echivocă, în seria de articole scrise cu această ocazie, el demască cruzirile comise cu ocazia reprimării răscoalei. Printre cele mai importante menționăm articolele *Pacificare, nu cruzime!* din 24 martie (p. 1) și *Mai mult sînge rece* din 25 martie (p. 1).

Ziarul „Egalitatea” din București, publică în numărul din 16 martie 1907 sub titlul *Jalnica tragedie* (p. 1.) un articol în care demască pe cei ce au ațîțat pe

țărani împotriva evreilor. Aici se spune că mișcarea țărănească s-a extins și în Muntenia și Oltenia unde arendașii sînt romini și unde mult mai multe moșii sînt administrate de proprietarii lor.

Revista umoristică „Furnica” are de data aceasta ocazia să facă un umor cam amar. Ascuțișul satirei este îndreptat asupra unor figuri politice ale vremii ca în nr. 131 din 15 martie 1907, unde caricatura de pe copertă înfățișează pe Nababul (Gr. Cantacuzino) repezind pe un țăran care își cere drepturile. La fel în nr. 134 în pagina 8, ministrul Spiru Haret oprește pe țăranii răsculați cu cuvintele: „Înapoi, oameni buni, c'acuma sînt ministru, nu mai sînt în opoziție”. Înțelegem desigur că se face aluzie la cei ce au speculat răscoala în scopuri politice. Caricaturi de acest fel au mai apărut și în numerele următoare.

O dovadă grăitoare a importanței pe care a avut-o răscoala țăranilor este și faptul că după doi ani, în 1909, a apărut la București chiar o publicație săptămînală cu titlul „1907”. În cuvîntul de deschidere, apărut în primul număr pe pagina întâia, se spune între altele că: „1907 este răscoală între ceea ce a fost și ceea ce va fi”.

În provincie răscoala a avut un răsunet deosebit. Majoritatea ziarelor sînt diferite de atitudine pe care o aveau, fie că au condamnat răscoala sau nu, au fost nevoite să recunoască într-un fel sau altul că țăranimea avea serioase motive de nemulțumire.

Revista socialistă „Viitorul Social” care apărea la Iași, a publicat în nr. 1 din pagina 63, un articol semnat de S. Ghelengiceanu, cu titlul *Răscoalele și represiunea*. Aici se face o analiză a situației. Printre altele se spune că răscoala a fost cauzată de profundele nemulțumiri ale țăranimii datorită exploatarei crunte pe care o exercitau clasele suprapuse. Deși anumite cercuri interesate au căutat să-i dea la început o turnură antisemită, extinderea ei în Muntenia și Oltenia, unde a fost mult mai violentă, a dovedit că țăranul era pornit împotriva boierului și arendașului în general și nu împotriva arendașilor evrei în special.

În „Gazeta Botoșanilor” din 1 decembrie 1907, în articolul *Speranțe înșelate* (p. 1) se spune că guvernul nostru n-au tras nici o învățătură din cele înțelese în luna martie.

„Gazeta țăranilor” care apărea în ce-

muna Mușătești-Argeș, încă în numărul din 4 februarie 1907 (p. 3) publică un articol intitulat *Starea jalnică a țărănimii* continuat și în numerele următoare, în care se arată relele stări de lucruri de la sate.

Ziarul liberal „Patria” din Craiova urmează exemplul confracților mai mari din București. El aruncă vina răscoalei în spatele prefecților conservatori, dar este nevoit să recunoască mai departe, că de fapt țăranii trăiesc în mizerie. („Tulburările din Moldova. În „Patria”. Craiova, IV, (1907), 1 martie, p. 11)

Răscoala țăranilor din România a avut un larg ecou și în străinătate. În ziarul „Dimineața” din 18 martie 1907 (p. 3) în articolul *Presa străină și răscoalele* se citează titluri de ziare din diferite țări care s-au ocupat de această problemă. „Corriere della Sera” spune că revoltele nu se datoresc instinctelor sălbatice, ci mizeriei care este recunoscută de toți oamenii de bine din România.

„Muenchener Zeitung” vorbind despre temerile de extindere a răscoalei în alte țări, spune că ar putea trece și în Ungaria, unde situația țăranilor este asemănătoare.

Mai departe se vorbește despre un ziar englez, al cărui titlu nu ne este relatat și care critică și el starea de lucruri din România.

Revista franceză „Le Monde illustre” publică în nr. 2610 din 6 aprilie 1907 (p. 218) un articol consacrat acestei răscoale.

Nu trebuie să uităm nici studiul lui I.L. Caragiale 1907 ale cărui prime încercări au fost publicate în ziarul vienez „Die Zeit”, sub semnătura „Un patriot român”. Se știe că această lucrare conține un aspru rechizitoriu la adresa celor de la cîrma țării, pe care îi numește „bande mai nesocotite decît niște seminții în trecere”.

Am căutat să redăm în linii mari ecourile mai importante pe care le-a avut răscoala țăranilor din 1907 în presa timpului. Desigur că s-a scris mult mai mult și pentru a cuprinde totul e nevoie de încă multe pagini. Un lucru este clar și anume, că această răscoală a avut o uriașă însemnătate. Deși jertfa celor 11 mii de țărani uciși cu ocazia „pacificării” nu a avut un rezultat imediat, totuși ea a zguduit din temelii arhitectura subredă a societății din acea vreme, prevestind răsturnările ce aveau să vină cu cîteva decenii mai tirziu.

1907 și Bibliotecile epocii

NICOLAE LIU

Sînt momente în viața unui popor, care se imprimă cu litere de foc și sînge în cartea istoriei sale, în memoria sa. Flăcările lui 1907, anul răscoalelor țărănești și a reprimării brutale a acestora de către aparatul de stat burghezo-moșieresc, au stăruit multă vreme în retina contemporanilor. O demonstrează înfrigurarea cu care aceștia desbăteau așa zisa „problemă rurală”, o dovedesc numeroase lucrări de tot felul privind anul 1907, fie închise în coperti deosebite, fie răspindite prin periodicele vremii, o dovedesc ecourile răscoalelor pătate în liniștea rafturilor bibliotecilor de pe atunci.

Desigur, existau biblioteci și biblioteci. Cele mai multe slujeau interesele represorilor. Mulți nu aveau interes să se șteargă mîntul țaranului român supus și răbdător. Ambele camere ale parlamentului, de pildă, își aveau pe atunci bibliotecile lor; dar în ediția revăzută și adăugită din 1907 a catalogului bibliotecii Senatului nu vom găsi nici o urmă despre evenimentele epocii, iar biblioteca Adunării Deputaților nu posedă în colecțiile ei, nici mai tîrziu, decît lucrarea lui Scarlat C. Arion, *La situation économique et sociale du paysan en Roumanie* apărută în 1895, *Acte și legiuri privitoare la chestia țărănească* — cele 8 volume publicate de Radu Rosetti în 1907-1908 și cîteva numere de periodice. Reprezentantii cîtorva mii de alegători, într-o țară în care masele de milioane ale poporului muncitor erau lipsite de drept de vot, nu voiau să-și turbure tihna, amintindu-și de răscoalele țărănești, sau de încălcările de constituție din partea represorilor.

Erau însă și biblioteci bine înzestrate cu materiale privind aceste evenimente. Dintre acestea amintim Biblioteca populară „Fundatiunea I.V. Socec” pusă la dispoziția publicului cititor la 15 martie 1907, într-un local, luat cu chirie în str. Biserica Ene nr. 10 din Capitală, decît chiar în toila răscoalelor. Se aflau aci

lucrări de diferite orientări de la broșura marelui I. L. Caragiale *1907 din primăvară pînă în toamnă*, în care aceasta demasca putregaiul vieții politice și lua partea celor împilați, la articolele lui V. Arion din ziarul „Patria” înmănușiate în 1912 sub titlul *Pagini din timpul mișcărilor țărănești* și prefațate de Nicolae Iorga. Apoi broșura lui G. Pavloff *Răscoalele țărănești, Boala și leacul*; cartea lui N. St. Cesianu *Studiu despre îmbunătățirea stării sociale și economice a populației rurale*, Buc. 1907; a sociologului St. Antim *Chestiunea socială în România*, Vol. I, Buc. 1908; a doctorului I. Drăgescu, *Un glas din popor*, Craiova 1908; *Situația arendărilor față de chestiunea țărănească* de G. D. Creangă; *Din sporoveniile și testamentul unui țaran*, 2 volume, Buc. 1910 de N. Armășescu etc. etc. Cît despre literatură, lectorul putea citi în aceeași bibliotecă, în afară de volumul *Flăcări din satul nostru*, poezii țărănești din 1907 de I. Dragomirescu-Dragion, cunoscuta poezie demascatoare *1907* din volumul II al *Calidoscopului lui A. Mirea* de D. Anghel și Șt. O. Iosif; poeziile *Zile de durere*, sau *Poporul* de P. Cerna, precum și pamfletele lui N. D. Cocea din revista „Facla”, 1910.

Cele mai bine înzestrate cu material privind anul 1907 și chestiunea țărănească erau desigur bibliotecile cu depozit legal și în primul rînd Biblioteca Academiei Romîne. Și azi în biblioteca Academiei R.P.R. acesta poate fi regăsit cu mențiunea datei de achiziție respective. Aci cititorul putea consulta tot ce apăruse în problema care-l interesa. Se aflau aci, încă din 1907, lucrarea amintită de I.L. Caragiale; din 1908, volumul de versuri. *Din restriștea răscoalelor* de D. I. Zamfirescu apărut la Bîrlad; 1907 a lui Al. Vlăhuță, apărută mai întii în numărul din iunie 1907 al „Vieții Romînești”; *Zile de durere* a lui Panait Cerna, apărută în „Convorbiri literare”;

din septembrie același an, schița *Măcar o lacrimă*, publicată în „Viața Românească” nr. 4 din aprilie 1907 de Paul Bujor — toate veștejind morala coruptă a guvernanților și deplindind soarta zecilor de mii de victime nevinovate.

Dar Biblioteca Academiei era accesibilă numai unui număr foarte redus de cititori privilegiați — profesori universitari, academicieni, etc. Chiar și celelalte biblioteci erau puțin accesibile muncitorilor.

Un rol important în justa înțelegere a evenimentelor de către aceștia din urmă l-au avut bibliotecile sindicatelor și cercurilor socialiste.

Fiindcă, în pofida atitudinii greșite a conducerii mișcării muncitorești din țara noastră din acea vreme față de răscoalele țărănești, ecoul acestora a pătruns adânc atît în coloanele organelor de masă ale mișcării: săptămînalul „Romînia Muncitoare”, revista „Viitorul Social”, etc., cit și în bibliotecă. Lectorul putea face cunoștință aici cu manifestele mișcării, lansate cu prilejul răscoalelor, și cu 1907 al lui I. L. Caragiale sau cel al lui Vlahuță, și cu versurile de revoltă ale poetului Cizmar Th. Neculuță; cu „scena de la 1907” *Călăii* de I. Neagu, sau cu „poeziile țărănești” ale lui I. Dragomirescu, Dragion, cu povestirea *Furtună Veteranul* de Ion I. Mironescu, sau cu romanul *Răsculații* de I. C. Visarion, în timpurile două publicate în „Romînia Muncitoare”. De altfel același ziar publica articole demascatoare ca *Hecatombă ciociască, cum trăiesc boierii* (un document) precum și articolele teoretice prin care se adresa țărănimii, ca *Socialismul țaranilor* de Eug. Fournière, apărut în numărul din 1-8 aprilie 1907 însoțit de următoarea notă de redacție: „Socotim că e bine, acum cînd țărănimia dovedește că umblă după găsirea unei noi forme de viață, să dăm loc acestui articol tradus din limba franceză. El deschide întrucitva vederi asupra formei de viață și de activitate pe care socialismul o oferă țaranilor”. Biblioteca păstra spre vînzare pe lîngă colecțiile de presă, volumul de versuri tipărit prin subscripție *Spre țărîmul dreptății* de Th. Neculuță, volumul de povestiri *Trudiții* de I. Neagu, *1907 din primăvară pînă în toamnă* de I. L. Caragiale, sau primul număr din colecția „Biblioteca satului” editată de cerc: *Mașina de treer*.

Ar mai fi poate multe de adăugat despre felul cum frămîntările anului 1907 s-au oglindit în bibliotecile vremii și în preocupările contemporanilor. Ar fi desigur interesant de studiat și oglindirea lor în bibliotecile personale ale

oamenilor progresiști sau ale personalităților din diverse domenii de activitate scriitori, oameni politici etc. Ne oprim însă aici, fiindcă spațiul nu ne permite, în speranța că unui studiu aprofundat al problemei i-ar putea fi de folos cele câteva note așternute de noi mai sus.

Concluzia care se desprinde la capătul acestora este că prezența materialului privind răscoalele din 1907 sau natura acestuia în bibliotecile vremii a depins atît de caracterul bibliotecii, cit mai ales, de poziția politică a instituției care a patronat-o.

Azi, cînd în rafturile bibliotecilor își dă întîlnire tot ce s-a scris mai valabil în acest domeniu, de la pamfletul lui Caragiale și versurile lui Vlahuță la *Răscoala* de Liviu Rebreanu sau *Desculț* de Zaharia Stancu, bibliotecile noastre continuă cele mai bune și progresiste tradiții ale bibliotecilor din trecut.

Ne pregătim pentru mareea aniversare

S. RAȚA
bibliotecar șef al bibliotecii raionale
Botoșani

Se împlinesc anul acesta, la 15 februarie, cincizeci de ani de când în nordul Moldovei s-a aprins flacăra răscoalelor țărănești, zguduind din temelii orînduirea burghezo-moșierească. Incepînd în comunele Flămînzii, Frumușica și Rădenii, din fostul județ Botoșani, actualmente raionul Hîrlău, regiunea Iași, răscoala s-a întins cu repeziciune în celelalte comune din jur, Bălăușeni, Stăuceni, ș. a., din raionul nostru. La 4 martie 1907 orașul Botoșani a staț sub amenințarea a 2.000 de țărani veniți puhoi din satele din jurul orașului și care în drumul lor spre oraș s-au unit cu cei de la periferiile sale. Răscoala a cuprins tot fostul județ Botoșani, trecînd apoi în întreaga Moldovă și în restul țării.

Ținînd seama de faptul că raionul nostru a fost centrul de unde au izbucnit răzmerițele aceluiași an cumplit, colectivul bibliotecii noastre s-a pregătit din vreme să aniverseze, așa cum se cuvine, cei 50 de ani ce se împlinesc de atunci. În acest scop, încă de la sfîrșitul lunii decembrie am luat legătura cu celelalte instituții culturale din oraș, obținînd concursul lor pentru organizarea unor acțiuni și manifestări pe care ni le-am înscris în planul de muncă alcătuit special în acest scop.

Astfel, cu concursul muzeului raional și al arhivelor statului, vom organiza în localul Casei de

cultură, unde se află și sediul bibliotecii noastre, o expoziție permanentă care va cuprinde îndeosebi materiale și documente ilustrînd mersul răscoalelor țărănești în raionul Botoșani. Expoziția va fi deschisă într-un cadru festiv, la 15 februarie. Cu această ocazie în sala de festivități a Casei de cultură, tov. prof. D. Munteanu, membru al Societății de istorie și geografie din localitate, va ține conferința *Botoșanii în 1907*, urmată de un program susținut de o echipă artistică a unei întreprinderi din oraș.

Cu ajutorul instituțiilor și întreprinderilor din oraș și raion ne-am propus modul cum se va organiza vizitarea în grup a expoziției. Pentru informarea vizitatorilor vor fi prezenți în permanentă unii membrii ai Societății de istorie și geografie care vor da explicațiile necesare, în timp ce noi vom face expuneri bibliografice asupra cărților ce vorbesc despre răscoalele țărănești din 1907.

Tot la 15 februarie va fi amenajat în sala de lectură a bibliotecii un colț intitulat *Răscoalele din anul 1907*. Aici cititorii vor putea găsi cărți literare în legătură cu 1907, ca de pildă, *1907 de T. Argezi*, *Răscoala de Liviu Rebreanu*, *1907 de Cezar Petrescu*, *Zorii robilor* de V. Em. Galan, *Bijuterii de familie* de Petru Dumitriu ș.a; un album cu tăieturi din ziare și reviste cuprinzînd ilustrații și unele

articole mai importante care vor apărea între timp în legătură cu acest eveniment, precum și un fișier al tuturor lucrărilor care oglindesc răscoalele din 1907 și se află în biblioteca noastră.

Totodată, pentru a ușura deservirea cititorilor cu cărți corespunzătoare, ne-am gândit să întocmim un raft ajutător unde va fi așezată toată literatura lui 1907.

Colectivul nostru și-a propus să organizeze și o serie de manifestări de masă în localul bibliotecii. Deoarece aniversarea anului 1907 nu se va limita numai la luna februarie ci va continua până aproape de sfârșitul anului, acțiunile vor fi organizate și în decursul lunilor martie, aprilie, mai și în continuare. Printre acțiunile inițiate amintim o seară de ghicitori literare cu tema *să cunoaștem literatura anului 1907*, recenziile cărților *Răscoala* de Liviu Rebreanu și *Zorii roșilor* de V. Em. Galan, conferințele *Poziția învățătorilor din fostul județ Botoșani față de răscoala din 1907* și *Pictorul Octav Băncilă, un exponent al evenimentelor din 1907*. Conferințele vor fi ținute respectiv de prof. Marin Ioan, membru al Societății de istorie și geografie din oraș și prof. Dumitru Harasim șeful secției de învățământ al raionului Botoșani. Unele din acțiunile programate vor fi ținute și în cadrul bibliotecilor de întreprindere și instituții din oraș.

Printre obiectivele înscrise în planul nostru figurează de asemenea și organizarea unui cerc literar menit să atragă în jurul lui pe cei dornici să cunoască mai îndeaproape literatura lui 1907 și să stimuleze creațiile membrilor cercului pe această temă.

Din planul nostru nu lipsesc nici acțiuni pentru micii cititori. Cu aceștia ne-am propus, de pildă,

printre altele, organizarea — împreună cu Casa pionierilor — a unui matineu literar intitulat *Să urmărim pe hartă anul 1907 în raionul Botoșani*.

O atenție deosebită vom acorda îndrumării și ajutorării bibliotecilor din cuprinsul raionului pentru ca și ele să poată sprijini aniversarea răscoalelor țărănești din anul 1907. Am prevăzut ca la seminarul din luna ianuarie a.c., la care vor participa și bibliotecarii voluntari, să ținem un instructaj temeinic asupra importanței aniversării răscoalelor din 1907, și să arătăm sarcinile ce revin bibliotecilor în această direcție precum și metodele ce pot fi folosite pentru popularizarea acestui eveniment în masele largi de țărani muncitori.

Colectivul nostru și-a propus să ajute și practic bibliotecile de la sate. Studiind posibilitățile noastre am trecut în plan să organizăm în comunele Stăuceni și Bălușeni întâlniri între participanții la răscoala și țărani muncitori, organizarea unor seri literare cu tema *Poezia lui 1907*, în comunele Roma, Cucorăni și Leorda. Pentru orientarea bibliotecarilor de la sate asupra cărților ce trebuie difuzate în această perioadă, vom trimite o listă de recomandare cu titlurile respective adnotate. În satele unde se va resimți lipsa acestor cărți, vom trimite, la cerere, biblioteci mobile.

Obiectivele amintite mai sus vor constitui pentru colectivul bibliotecii noastre o preocupare permanentă pe întregul an 1957. Dorința noastră cea mai vie este ca să putem îndeplini aceste sarcini în cele mai bune condiții, convinși că astfel ne vom îndeplini o datorie de cinste ce revine bibliotecilor în cursul acestui an.

Să îmbunătățim munca de recuperare a cărților împrumutate la cititori

Pentru buna desfășurare a activității bibliotecilor, păstrarea fondului de cărți și îmbogățirea lui permanentă cu cele mai noi și mai folosite cărți constituie problemele de bază ale muncii cu cartea.

Acest lucru nu a preocupat în aceeași măsură pe toți bibliotecarii noștri. S-au înregistrat mari pierderi de cărți atât în rețeaua bibliotecarilor Ministerului Culturii, cât și la bibliotecile sindicale. Nu rare sînt cazurile cînd, din neglijența cadrelor acestor biblioteci, care n-au ținut o evidență strictă a cititorilor și a cărților împrumutate, nu se cunoaște numele împrumutătorilor restanți și nu mai poate fi deci vorba de recuperare a cărților. Pe de altă parte, fluctuația cadrelor de bibliotecari și lipsa de răspundere de care unii dintre aceștia au dat dovadă față de bunurile bibliotecii a fost o altă cauză care a sporit pierderea de cărți. Se remarcă îndeosebi că unii cititori nu înapoiază totemai cărțile cele mai prețioase, iar alții din cauză că nu sînt îndrumați de bibliotecarii respectivi, restituie cărțile deteriorate, ceea ce necesită scoaterea lor din circulație pentru un oarecare timp, — pînă la repararea lor — lipsind astfel pe mulți cititori de aceste cărți.

Aspecte ale acestei situații le-am găsit și la biblioteca sătenească din comuna Selaru, raionul Găești. La înființarea ei, în anul 1953, biblioteca a fost înzestrată cu 1 400 volume; numărul lor a crescut an de an, ajungînd la peste 2.700 exemplare. Paralel însă cu creșterea scriptică a fondului de cărți, biblioteca a înregistrat în această perioadă și un însemnat număr de cărți nerestituite.

La această bibliotecă sporirea continua a cărților nerestituite se datorește, în primul rînd, fluctuației de cadre și lipsei de îndrumare și control la predarea și primirea bibliotecii. Fiecare bibliotecar nou, nefiind inițiat în munca sa, nu a considerat ca sarcini importante evidența cărților și recuperarea lor, îndeosebi a cărților împrumutate de predecesorii lor. Astfel, de pildă, alături de alte cărți împrumutate în perioade mai recente figurau în evidența bibliotecii un număr de 400 de volume împrumutate încă din anii 1953-1954. Prințre aceste cărți se găseau numeroase volume de literatură, cărți și broșuri agronotice, cărți pentru copii și tineret, a căror lipsă era mult resimțită în rîndurile cititorilor. Nepuțindu-se satisface cererile de cărți, frecvența cititorilor s-a redus simțitor. În ce privește pe bibliotecarii respectivi, în loc să se ocupe de readucerea acestor cărți de la cititorii restanți au luat calea mai comodă de a se plînge forurilor competente de lipsa de cărți.

Această situație s-a schimbat în parte, după instalarea noului bibliotecar, Socală Tănase. El a luat hotărîrea să dea o atenție deosebită recuperării cărților reținute de cititori. În scurtă vreme a reușit într-adevăr să readucă la bibliotecă un însemnat număr de cărți. E interesant de urmărit munca acestui bibliotecar în domeniul recuperării cărților.

După preluarea bibliotecii el a procedat în primul rînd la o verificare a fondului de cărți după inventar, cerțînd fiecare volum existent în bibliotecă și înregistrînd cărțile pe care le-a găsit nefinscise încă în inventar. Toate datele rezultate din această operație le-a tre-

cut în registrul de mișcare a fondului de cărți.

Apoi a început cercetarea fișelor cititorilor din anii trecuți, pe baza cărora a putut întocmi o situație a cărților împrumutate. Dându-și seama că singur nu va reuși în această muncă a apelat la ajutorul unui colectiv format din cadre didactice și cei mai buni cititori, iubitori ai bibliotecii. A stat de vorbă cu aceștia și împreună cu ei a luat o serie de măsuri în scopul organizării acțiunii de recuperare a cărților. Cea mai eficace dintre măsuri și care a dat cele mai bune rezultate, a fost deplasarea pe teren, la domiciliul deținătorilor de cărți.

Cu acest prilej bibliotecarul a întreprins și o anchetă în rândurile cititorilor pentru a afla cauzele care i-au determinat să întârzie cu înapoierea cărților. Din convorbirile avute cu mulți cititori restanțieri s-a putut constata că un însemnat procent dintre ei transniseseră cărțile luate de la bibliotecă unor rude, prieteni sau vecini, iar în unele cazuri cunoscuților din alte sate, de la care au uitat să le mai ia, cu atât mai mult, cu cât nici lor nu le mai cerea nimeni. Așa s-a întâmplat cu o carte care interesau pe țărani muncitori, cărți care tratau probleme legate de frământările lor curente, lăta un exemplu luat la întimplare: volumul *Pământ desfelenit* de M. Șolohov, împrumutat încă din 1953 de țărani muncitori Alecu Nicolae a fost citit de toți membrii familiei sale, după care a trecut în familia prietenului său Ciobanu Boris, de la acesta la alții, până a ajuns în cele din urmă în casa țăraniului muncitor Gherguș Dumitru din satul vecin. În asemenea condiții este foarte greu să se poată determina circulația exactă a cărților, din momentul plecării lor din bibliotecă până la eventuala lor recuperare. Multe cărți revenite, în sfârșit, la bibliotecă, poartă semnătura unor cititori care au căutat să aprecieze în acest fel valoarea cărților. Aspectul exterior al cărților care au circulat din loc în loc fără controlul bibliotecii lasă foarte mult dorit.

Noul bibliotecar a arătat cititorilor că sistemul de a reține cartea și de a o transmite mai departe din proprie inițiativă dăunează activității bibliotecii, deoarece ea nu mai poate avea evidența tuturor cititorilor, pe lângă faptul că în acest fel este posibilă și pierderea cărților din partea acelor care neluându-le

direct de la bibliotecă, nu se simt angajați față de aceasta. S-a căzut de acord ca pe viitor cititorii să nu mai împrumute altora cărțile luate de ei de la bibliotecă, ci să invite pe prietenii, vecinii și rudele lor să vină ei înșiși să-și ia cărțile de care au nevoie. Astfel, bibliotecarul va avea posibilitatea să cunoască pe cititori, îi va putea ajuta cu sfaturi și îndrumări și să le țină evidența.

Rezultatul acestor convorbiri a fost cit se poate de satisfăcător. În scurt timp, munca de lămurire și-a arătat roadele. Într-o singură lună nu numai că a sporit numărul de cititori, dar s-a redus în mod simțitor și numărul cărților nerestituite. Cititori care altădată își procurau cărți prin intermediul altora, și care citeau la întimplare, vin personal la bibliotecă și sint acum mai mulțumiți. Ei au posibilitatea de a-și alege cărți după preferințele și necesitățile lor, primind totodată îndrumările de care au nevoie.

S-a mai constatat că o altă cauză a nerestituirii cărților o constituie faptul că ele tratează probleme apropiate de interesele și preocupările celor care le împrumută. Astfel, țărani muncitori ca Dumitru Crăciun, Bălăbăneanu Ion, fiind interesați în problemele grădinaritului au luat de la bibliotecă și au ținut ani de zile cărți despre cultura legumelor, apicultură etc. „Cartea *Cultura legumelor*” spune țăraniul muncitor Dumitru Crăciun — imi este de mare folos în legătură cu preocupările mele de a spori producția de legume și zarzavaturi“. Explicații asemănătoare au dat și Dumitru Gălbează, Vlase Maria, care au împrumutat în același scop cărți despre creșterea animalelor, a păsărilor. Cititorilor care au ajuns să înțeleagă în mod just rolul cărților agrozootehnice în perfecționarea metodelor lor de muncă, li s-a arătat avantajul de a folosi caiete de însemnări în care să-și înscrie din cărțile pe care le citesc ceea ce găsesc nou și interesant de aplicat în practică. Altor, ținând seama de posibilitățile pe care le au, li s-a arătat necesitatea ca ei să-și formeze mică bibliotecă personale, subliniindu-se că în astfel de probleme apar mereu cărți noi care înfățișează metode avansate, cuceriri ale științei. Totodată li s-au recomandat o serie de cărți legate de munca lor, pe care biblioteca sătească le-a procurat ulterior și pe care le pune

la dispoziție cu condiția ca toți cititorii să respecte îndatoririle ce le revin, îndatoriri înscrise în regulamentul de funcționare al bibliotecii.

Au fost bineînțeles și cazuri de cititori care datorită — fie neglijenței, fie unor împrejurări nefavorabile —, au pierdut cărțile. Aceștia li s-a cerut să cumpere cartea pierdută sau o alta de egală valoare bănească cu cea pierdută.

Cercetările făcute au mai scos la iveală grava neglijență și chiar nesinceritatea unora din bibliotecarii care s-au perindat la biblioteca sătească din Șelaru. Aceștia n-au descărcat pe cititori de cărțile predate, deși ele au fost găsite în bibliotecă. Exceptând puținele exemple de cititori care au pierdut cărțile, majoritatea cărților au fost recuperate. Situații ca cele amintite mai sus au fost găsite și în cadrul acțiunii de recuperare a cărților de la cititorii copii. Aici biblioteca s-a bucurat de un real sprijin din partea cadrelor didactice care au îndemnat copiii să restituie cărțile.

În afara faptului că în urma acestor acțiuni s-a putut reconstitui în bună parte fondul de cărți, trebuie semnalat și un alt rezultat pozitiv pentru bibliotecă sătească din comuna Șelaru și a

nume, popularizarea cu această ocazie în rândurile cititorilor, a drepturilor și obligațiilor acestora. Cunoașterea mai bună a regulamentului a dus la o apropiere a cititorilor de bibliotecă, la întărirea legăturii cu bibliotecarul și la îmbunătățirea activității acestuia. Numărul cititorilor a crescut în al doilea semestru al anului 1956 cu 398.

Bibliotecarul arată o deosebită atenție păstrării fondului de cărți. El explică cititorilor cât este de important ca fiecare volum să fie bine păstrat, obișnuindu-i să învelească cărțile în ziare sau în mape speciale în timpul împrumutului și să le restituie la timp și în bună stare. În afară de îndrumările directe, pe pereții bibliotecii s-au afișat lozinci în legătură cu buna păstrare a cărților ca „Restituți la timp cărțile, alți cititori le așteaptă”, etc.

Cu ajutorul colectivului voluntar, bibliotecarul Sucală Tănase continuă să viziteze la domiciliu pe cetățenii restanțieri, fără să mai aștepte trecerea unui timp prea îndelungat. Aplicând în mod just aceste măsuri pentru asigurarea unei păstrări a fondului de cărți, bibliotecarul îndeplinește una din cele mai importante sarcini, cheazășie a succesului întregii sale activități.

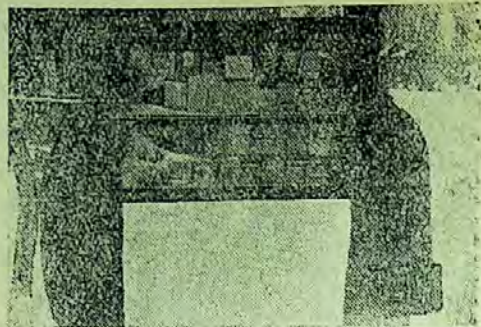
Cercurile de citit din comuna Celaru

În comuna Celaru se desfășoară o activitate multilaterală și interesantă, bogată în conținut și extrem de variată în ce privește formele de manifestare. Instituțiile culturale din comună, căminul cultural, biblioteca sătească, colțul roșu din gospodăria colectivă, muzeul sătesc înființat anul acesta, etc. colaborează strâns, împărțându-și una alfeia din experiența acumulată, împletindu-și activitatea în așa fel încît pe toată întinderea comunei oamenii să se poată bucura de pe urma variatelor manifestări cultural-artistice. Nu e un lucru neobișnuit faptul că la toate manifestările căminului cultural (serii științifice, distractive, agricole, șezători, etc.), vine și tov. Grigore Maria — bibliotecară sătească — cu colectivul său de povestitori și organizează expoziții de cărți (pe temele manifestărilor respective), pre-

zentări sugestive de opere literare sau difuzează liste de recomandare bibliografică cu adnotări interesante despre conținutul și autorii cărților, etc. În cercurile de citit din circumscriptiile electorale vin adesea și membrii cercului dramatic și fac lecturi artistice din romane, poezii, sau membrii cercului științific, aduc microscopul pentru a-i învăța pe oameni să cunoască unele din tainele vieții și ale naturii...

La acest fel de muncă i-a impus pe activiști însăși viața din comună, ajutorul și sfaturile de zi cu zi ale comitetului comunal de partid. În toamna și iarna aceasta comitetul de partid a mobilizat și instituțiile culturale stimulindu-le să organizeze în mod mai viu și mai bogat munca politică și culturală, în sprijinul realizării planului de producție agricolă și mai ales în sprijin-

Vitrină cu cărți întocmită de biblioteca sătească din comuna Celaru

nul transformării socialiste a agriculturii. În cursul acestei ierni aproape 500 de familii cu peste 1100 ha. de pământ au aderat cu însușire la forme socialiste de muncă în agricultură. Au contribuit la aceasta din plin exemplul personal al comuniștilor și deputaților din comună, munca organizațiilor de partid și hotărât, munca culturală, bogată și cuprinzătoare, legată direct de nevoile și cerințele locale, de tradițiile locale. Astăzi în comuna Celaru există circumscripții electorale în care doar două-trei familii n-au pășit pe calea socialistă a agriculturii. În aceste circumscripții s-a desfășurat o activitate extrem de vie în cercurile de citit. Merită a fi reținută experiența acestora care demonstrează cu prisosință necesitatea legăturii organice între viața și munca culturală.

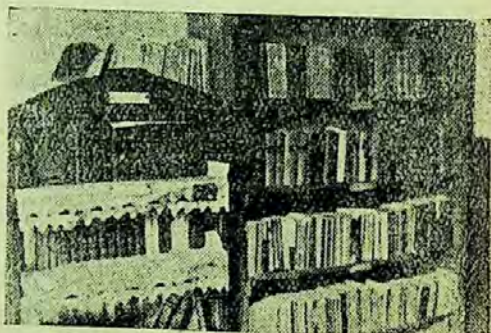
— Două lucruri mi-au stat în fața cind am început să organizez activitatea cercului de citit din circumscripția pe care o conduc — spunea cu prilejul unui schimb de experiență raional, învățătoarea Dănilă Mitrana: să-mi întocmesc un plan de muncă cât mai apropiat de nevoile și cerințele cetățenilor din circumscripții și să organizez o astfel de activitate încât ea să fie mereu interesantă, atrăgătoare.

Cu acest prilej, Vasile Toma, responsabilul cercului de citit din circumscripția nr. 20 arăta că ceea ce l-a preocupat mereu a fost cointeresarea cetățenilor din circumscripție la întimplările și viața comunei. El spunea: „Circumscripția mea, fiind învecinată cu gospodăria agricolă colectivă, m-am îngrijit ca toate succesele acestea să fie aduse la cunoștința cetățenilor în cel mai scurt timp posibil. Niciodată însă două ședințe ale cercului de citit n-au semănat

una cu alta. Uneori un actor din echipa de teatru care citea un fragment din *Pământ desțelenit*, o poezie, alteori citeam eu, fiind membru al echipei de teatru. După ce se citea ce era programat aduceam colectivști frunțași din gospodăria agricolă și-i puneam să povestească, fie din viața lor din trecut, fie despre munca și viața lor de astăzi.

E interesant faptul că cercurile de citit din Celaru n-au luat ființă printr-un „decret” al bibliotecii sau căminului cultural, sau printr-o dispoziție a sfatului popular comunal, ci treptat, pe măsură ce erau antrenate pasiunea și interesul intelectualilor din comună care au preluat asupra lor organizarea și conducerea unora din cercurile de citit. Toate cercurile lucrează pe baza unui plan de muncă întocmit pe perioade lungi (acum pe perioada de iarnă), fiecare cerc avind un plan de muncă diferit de al celorlalte. Planul de muncă al cercului de citit din circumscripția 13 cuprinde printre altele: Statutul G.A.C. — prezentare și discuții; *Plugul blestemat* — lectură artistică; *Farmece și vrăji locale* — convorbire; *Din superstițiile păgubitoare ale poporului nostru* de George Coșbuc — prezentare; *Viața sub microscop* — prezentarea unor preparate; Statutul model G.A.C. — convorbire; *Pământ desțelenit* lectură artistică urmată de distribuirea de cărți; *Buletin de știri locale*; *Descult* — lectură artistică; *Mitrea Căcior* lectură artistică, urmată de difuzare de cărți, etc.

Interesante sînt și celelalte planuri de muncă ale cercurilor. La cel din gospodăria colectivă condusă de învățătoarea Bartoș Maria, sînt prevăzute manifestări ca: Ce-au cîștigat cei harnici — convorbire cu frunțașii, *Pământ desțelenit*, lectură artistică, difuzare de

Un aspect din biblioteca sătească

cărți; *Știința și superstițiile* — prezentarea broșurii, urmată de experiențe cu microscopul; prezentarea broșurii *Îngrijirea animalelor*, difuzare de cărți; Ieri și azi în Celaru — evocare literară făcută de directorul căminului cultural Eugen Dumitru (și membru în colectivul de creație al comunei); *Moromeții* — lectură artistică, difuzare de cărți, etc.

La cercul de citit nr. 15, condus de învățătoarea Stănescu Ștefania, printre altele, în plan sînt prevăzute și următoarele: realizări din G.A.C. „Victoria” — convorbire cu colectivistul frunțaș Fieraru Nicolae: *Pămînt desjelenit* — lectură artistică; discuții pe marginea cărților citite și difuzare de cărți, etc.

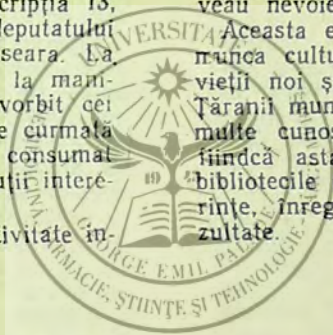
De obicei ședințele cercurilor de citit nu durează mai mult de o oră sau o oră și jumătate. Cite odată cetățenii îi rețin pe responsabili și pe lectori pentru că tot mai vor să aștepte ceva și cer să li se mai citească. Așa, de pildă, cînd învățătorul Iordache Marin a venit cu microscopul la circumscripția 13, el n-a putut părăsi casa deputatului Poștaru pînă către orele 10 seara. La gospodăria agricolă colectivă la manifestarea intitulată „Cînd au vorbit cei harnici” a fost imposibil să fie cîrmăla întîlnirea înainte de a se fi consumat două ore și jumătate de discuții interesante.

Bineînțeles că și această activitate in-

teresantă a contribuit la rezultate bune. În circumscripția 13, de pildă, din cele 26 de familii de cetățeni 18 fac parte din întovărășiri, iar 3 sînt în gospodăria agricolă colectivă. În cercul din circumscripția 20 condus de învățătorul Toma Vasile, 6 familii au intrat în gospodărie și alte 9 în întovărășiri.

În toate cercurile, numărul cititorilor a crescut considerabil. Dacă biblioteca sătească e frecventată lunar de sute de cititori, apoi aceasta se datorește și activității din cercurile de citit. Înainte vreme cele peste 3500 volume de bibliotecă păreau foarte, foarte multe în raport cu numărul cititorilor; astăzi fondul de cărți este parcă neindestulător, cînd trebuie să se facă față la atîtea cercuri de citit. Cercul de citit din circumscripția 7 condus de învățătorul Ilie Iordache care conduce și cercul științific de la căminul cultural, a acumulat aproape toate broșurile aflate în bibliotecă, ceea ce a provocat plîngerea îndreptățită a celorlalte cercuri care aveau nevoie de aceleași cărți.

Aceasta este o urmare a faptului că munca culturală este făcută în numele vieții noi și legată de această viață. Țăranii muncitori au nevoie de tot mai multe cunoștințe, au nevoie de carte, fiindcă asta le-o cere însăși viața și bibliotecile care țin pasul cu aceste cerințe, înregistrează cele mai bune rezultate.

QINTILNIRE RODNICĂ

VIOREL MICU

Intilnirile organizate între bibliotecari permit ca aceştia să se cunoască reciproc, să-şi împărtăşească din experienţa pozitivă pe care au acumulat-o în muncă şi să lege prietenii.

Am participat la un număr de intilniri de acest fel, unele reuşite, altele mai puţin reuşite, unele monotone, altele viioaie. Aproape în majoritate erau încă organizate după metode unanim cunoscute, şi verificate de practică. În luna decembrie 1956, am participat la o consfătuire organizată cu bibliotecarii din ramura Gospodăriei Comunale şi Industrie locale. Nu s-ar putea spune că această consfătuire s-a ridicat deasupra tuturor consfătuirilor organizate până în prezent cu bibliotecarii sindicali. Ea şi-a atins totuşi scopul şi s-a relevat în mod mai deosebit doar prin câteva lucruri care ne întotdeauna sînt luate în seamă.

Consfătuirea şi-a propus să dovedească bibliotecarilor sindicali din această ramură de producţie, că se poate face muncă cu cartea şi în rîndul curăţitorilor şi a încărcătorilor din unităţile de salubritate, că se poate duce o activitate cu cartea tehnică şi în întreprinderile mai mici, unde posibilităţile sînt mai reduse. Consfătuirea şi-a propus să demonstreze că această muncă se poate duce în grupele sindicale, în dormitoarele comune, la punctele de apel, la colţurile roşii şi în cluburi.

Consfătuirea a fost instructivă nu numai prin problemele muncii cu cartea pe care le-a ridicat, ci şi prin felul cum s-a desfăşurat. Programul de desfăşurare al consfătuirii cuprindea în prima zi prezentarea a 3 referate, întrebări şi răspunsuri; vizitarea teatrului de la Muzeul de artă al R.P.R.; o după amiază de ghicitori literare; vizionarea unui spectacol de operetă. În ziua a doua a avut loc vizitarea bibliotecilor

şi a colţurilor roşii din întreprinderile din Bucureşti, după care a urmat referatul *Munca bibliotecarilor cu cartea* de producţie prezentat de editura C.C.S., apoi discuţii, concluzii şi probleme de perspectivă a muncii bibliotecilor sindicale.

Desfăşurarea consfătuirii în acest mod s-a dovedit a fi bună şi aceasta din mai multe motive.

Referatele au tratat probleme concrete şi nu, în general. Referatul de la întreprinderile de salubritate din Bucureşti şi cel al clubului G.C.I.L. Craiova, au tratat problema muncii cu cartea la locul de muncă şi folosirea celor mai simple metode în popularizarea cărţii; cel de la întreprinderea „21 Decembrie” Rădăuţi, s-a ocupat de popularizarea cărţii tehnice şi sprijinirea muncitorilor în formarea de biblioteci personale. Aceasta a permis participanţilor să cunoască concret şi amănunţit cele mai indicate metode în popularizarea cărţii, ţinînd seama de posibilităţile existente.

Desfăşurarea discuţiilor s-a făcut abea după o zi de la prezentarea referatelor şi vizitarea unităţilor I.S.B. Berzei, Lînrăiei, Pantelimon, 1 Mai, şi Atelierele centrale I.T.B., despre a căror activitate cu cartea s-a vorbit în unul din referate. Aceasta a dat posibilitatea bibliotecarilor să cunoască conţinutul muncii cu cartea din aceste unităţi la faţa locului, să stea de vorbă cu responsabilii cercurilor de citit, ai bibliotecilor mobile şi cu cititorii, putînd astfel să se pregătească mai bine pentru discuţii.

Organizarea unei ghicitori literare model pentru bibliotecarii prezenţi la consfătuire a făcut şi mai cunoscută participanţilor această formă de muncă cu cartea, şi ceea ce este esenţial, pentru Secţia culturală a Sindicatului G.C.I.L.,

s-a reușit să se facă o verificare reușită asupra cunoștințelor bibliotecarilor. Participanții au răspuns la peste 50 de întrebări puse din bibliografia concursului „Iubiți cartea” iar premiile au ajuns la cei mai buni bibliotecari, cum a fost cazul bibliotecarei de la Craiova, care a obținut premiul I.

Vizionarea unui spectacol de operetă, vizitarea tezaurului de la Muzeul de artă al R.P.R., precum și acordarea premiilor în cadrul după-amiezii de ghicitori literare, au constituit un frumos stimul pentru bibliotecari și a dat consfătuirii o notă plăcută și instructivă.

Bibliotecarii au putut trage concluziile convenite și mulți s-au convins că în munca cu cititorii trebuie folosite forme variate, plăcute, că biblioteca trebuie să se ocupe de ridicarea nivelului de cunoștințe ale oamenilor muncii prin toate mijloacele, inclusiv prin popularizarea spectacolelor de teatru, unde cititorul poate vedea pe scenă ceea ce a citit și prin vizitarea muzeelor, unde poate afla multe lucruri interesante din primele apariții tipărite la noi în țară. Bibliotecara Ignat Georgeta din Iași, a arătat la discuții, printre altele, că, consfătuirea a învățat-o să ducă pe cititor la bojdeuca lui Creangă, la teiul lui Eminescu și în alte locuri din Iași, unde au trăit și muncit renumiții scriitori români din secolul trecut și prima jumătate a secolului nostru.

Prezența la consfătuire a unor reprezentanți ai Direcției Difuzării Cărții, ca C.L.D.C. București a dat posibilitate bibliotecarilor să se inițieze în unele probleme ale difuzării cărții, iar pe de altă parte a oferit tovarășilor de la C.L.D.C. prilejul de a lua cunoștință direct asupra deficiențelor ce mai există în această problemă.

Consfătuirea a mai dat răspuns unor probleme ale muncii cu cartea în viitor și în primul rând a demonstrat participanților cum trebuie să popularizeze și să răspundească în rîndul muncitorilor și tehnicienilor, în rîndul curățitorilor și încărcătorilor din salubritate, cărțile de care aceștia au nevoie.

Referatele de la București și Craiova, au arătat că cele mai potrivite forme de popularizare a cărții în mijlocul curățitorilor și încărcătorilor de la salubritate, sînt cercurile de citit și cititul în grup. Iată ce spune bunăoară bibliotecara Gusta Gold, de la întreprinderile de salubritate din București, despre organizarea cercurilor de citit: „La unitatea I.S.B. Lînăriei pe lângă muncito-

rii din atelierile de reparații se mai află un cămin unde sînt cazați aproape 1.800 oameni în majoritate încărcători și curățitori. Cînd am mers pentru prima oară în această unitate (ea este bibliotecara la I.S.B. Berzei, unde se află biblioteca centrală) am fost întîmpinată cu oarecare neîncredere. Unii tovarăși se mirau cînd au auzit că vrem să facem și pe măturători să citească. Nu ne-am speriat. Am început cu cele mai simple forme de muncă, dar nu și cele mai ușor de realizat și anume cu cercurile de citit. Munca perseverentă a responsabililor bibliotecilor mobile, a delegaților cu munca culturală din grupele sindicale, a unor tineri entuziaști, a făcut ca într-un timp relativ scurt să reușim să organizăm 20 de cercuri de citit, care cuprind aproape 500 de tovarăși. Organizarea cercurilor de citit ne-a impus găsirea unor tovarăși potriviți care să răspundă de activitatea ce trebuie dusă. Cu sprijinul comitetului de secție, am recrutat ca responsabili ai cercurilor de citit pe cei mai buni cititori, delegați cu munca culturală din grupe și tehnicieni”.

O atenție deosebită s-a acordat tematicii cercurilor de citit, biblioteca fiind conștientă că de buna alegere a cărților depinde în mare parte succesul în trezirea gustului pentru citit. Astfel, tovarășelor de la căminul de fete li s-a citit *Lența* de Francisc Munteanu; pentru cercurile de citit de la unitatea „I. Mai” unde majoritatea muncitorilor sînt conducători auto, s-a ales cartea *Oameni la volan* de Anatoli Ribakov, iar pentru cercurile de citit de la I.S.B. Lînăriei, unde cei mai mulți din oameni sînt veniți de la țară, s-au citit lucrări ca: *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, *Nuvele* de Liviu Rebreanu, *În satul meu* de Ștefan Luca, etc.

La atelierile I.S.B. Berzei, s-a ținut seama că majoritatea muncitorilor citesc cu regularitate cărți de beletristică și de aceea s-au organizat două cercuri de citit cărți tehnice, specifice procesului de producție ca *Organe de mașini*, *Călașa strungarului*, etc.

La stabilirea orarului cercurilor de citit s-au luat în considerare condițiile existente. Astfel, majoritatea cercurilor de citit organizate pe dormitoare, funcționează luni, miercuri și vineri, în jurul orei 19, iar la ateliere, unde cercurile de citit sînt organizate pe grupe sindicale, ele își desfășoară activitatea după ora 16.

Mulți dintre responsabili cucerilor de citit au devenit membri în colectivele bibliotecilor mobile. Unii au adus îmbunătățiri în organizarea cucerilor de citit. Tinăruț Stoenuț Titu de la I.S.B.-Linăriei și-a întocmit un caiet de evidență a participanților de la cercul de citit, însemnându-și observațiile asupra felului cum decurge cercul de citit. Cu ajutorul responsabilului bibliotecii mobile el a adus cărți pentru cei ce doresc să citească în afara cercului de citit.

Cucerile de citit au atras noi cititori. Astfel la I.S.B.-Linăriei participă la cucerile de citit organizate la dormitoare au cerut să li se citească în fiecare seară, iar în dormitorul nr. 5, în una din seri, cei prezenți au cerut tov. Udeanu Nicolae ca în loc de 10 pagini din *Pădurea spinzuraților* de Liviu Rebreanu, să citească 50. A doua zi, tovarăși din acest cerc s-au prezentat la bibliotecă să ceară romanul lui Rebreanu.

Rezultate asemănătoare s-au obținut și la Craiova. De remarcat, că aici, la alegerea cărților pentru cucerile de citit, sînt consultați și participanții, iar organizațiile U.T.M. aduc un aport însemnat.

Referatele prezentate au mai ridicat și alte probleme interesante. Referatul bibliotecarei Frenkel Beca de la Rădăuți a tratat problema: *Cum a contribuit bibliotecă la răspîndirea cărții tehnice*. Din acest referat s-a văzut cum această bibliotecă a organizat în colaborare cu bibliotecă tehnică „Ziua turnătorului” și „Ziua strungarului”, făcînd cu această ocazie prezentări de cărți tehnice, popularizîndu-le la gazetele de perete și prin panouri, sau ducîndu-le direct la cititor. Ea a mai vorbit despre contribuția pe care a adus-o bibliotecă în formarea bibliotecilor personale. Standul de cărți cu vînzare organizat pe lingă bibliotecă, a vîndut pînă în prezent muncitorilor cărți în valoare de peste 2.000 lei.

Frenkel Beca a mai vorbit despre strînsa legătură pe care o are cu cititorii. Jumătate din timpul de lucru dintr-o zi îl petrece în mijlocul cititorilor, consultîndu-i asupra cărților ce doresc să citească și indicînd fiecărui cititor cartea cea mai potrivită.

Sînt de remarcat și discuțiile ce s-au purtat pe marginea referatelor și a celor văzute în unități.

Directorul clubului I.T.B.-București, a arătat că succesul muncii cu cartea se datorește, în primul rînd, legăturii bibliotecii cu cititorii și cunoașterii necesităților acestora. În vederea realizării acestor

teii sarcini, colectivul bibliotecii de aci, participă la consătuirile de producție și adunările generale de grupă, unde se poate observa cel mai bine ce cărți sînt necesare muncitorilor pentru îmbunătățirea muncii lor. În urma unei astfel de consătuiri, bibliotecarul a reținut că unii muncitori nu stăpînesc suficiente cunoștințe profesionale. Acestor muncitori bibliotecă le-a împrumutat lucrări de specialitate ca: *Manualul bobinătorului* și *Căldăza strungarului*, după care, cu ajutorul unor tehnicieni a organizat și discuții pe marginea cărților citite. Rezultatele au fost cele dorite. Pentru cunoașterea cerințelor cititorilor, bibliotecă organizează consătuiri cu cititorii pe tema: *Ce doresc să citească?*

Bibliotecara Străzea Elena de la Sibiu, a vorbit despre rezultatele comasării bibliotecilor sindicale și despre legătura ce a reușit să o stabilească între responsabili bibliotecilor mobile. În repartizarea cărților la bibliotecile mobile, ea s-a orientat în primul rînd după cerințele fiecărui muncitor. Punînd de acord aceste cerințe cu posibilitățile bibliotecilor a ajuns la o soluție bună. Astfel, cărțile transmise bibliotecii mobile de la I.L.L., nu au mai fost date bibliotecii mobile de la întreprinderea economică raională sau celei de la Planificare. Ea a stabilit însă ca după o lună de zile, bibliotecile mobile de mai sus să nu mai ceară cărți de la bibliotecă centrală, ci să le schimbe între ele. Deci fondul dat la o bibliotecă mobilă, înainte de a se întoarce la bibliotecă centrală, face un circuit pe la mai multe bibliotecii mobile. Prin această, se asigură stabilirea unui fond mobil al bibliotecii centrale și se asigură o legătură între responsabili bibliotecilor mobile, legătură ce duce la împărtășirea reciprocă a experienței cîștigate. Pe măsură ce la bibliotecă centrală se aduc cărți noi ele se trimit și bibliotecilor mobile ca supliment la fondul primit. Aceste cărți urmează circuitul întregului fond de cărți al bibliotecii mobile. Metoda este recomandată bibliotecilor sindicale, cu rezerva că fondul de cărți al unei bibliotecii mobile nu trebuie să circule la mai mult de 4 bibliotecii mobile. Aceasta, tocmai pentru a se asigura aprovizionarea bibliotecilor mobile cu un fond de cărți împrumutat.

Din cele arătate mai sus, rezultă că această consătuire, a fost o întîlnire rodnică pentru bibliotecarii sindicali din ramura Gospodăriei comunale și Industria locală.

DIN EXPERIENȚA BIBLIOTECILOR SOVIETICE

Expoziția cărții tehnice în uzină

V. PEȘKOVA

În scopul popularizării cărții tehnice biblioteca publică regională din Celesbînsk organizează consfătuiri cu cititorii, seri de întrebări și răspunsuri, întocmește expoziții de cărți și afișe, liste de cărți noi pe diferite specialități pe care le trimite întreprinderilor.

În ce privește expozițiile de cărți organizate în sala de lectură a bibliotecii acestea nu puteau să fie cunoscute de masele largi de muncitori din întreprinderi. Pentru acest motiv am hotărât să organizăm expunerea cărților tehnice direct în întreprinderi.

Cunoașterea cărților de producție oferă inginerilor și muncitorilor posibilitatea de a fi la curent cu ultimele noutăți din domeniul tehnicii, de a cunoaște experiența avansată a inovatorilor, și totodată să afle ce cărți din specialitatea lor se găsesc la biblioteca regională.

O asemenea expunere a cărților am organizat pentru prima oară la uzina „Koliușcenko“.

Urmînd sfatul lui Tarasov, constructorul-șef al uzinei, ne-am adresat inginerilor și tehnicienilor rugîndu-i să ne comunice ce cărți ar prefera să cunoască. Un număr de 47 de locuitori ne-au răspuns la întrebările noastre. Aceasta ne-a ajutat la întocmirea planului expoziției. Un ajutor efectiv am primit de la E.P. Burkova, responsabilă bibliotecii tehnice a uzinei, care a participat în mod activ la organizarea expoziției. În curte și în secțiile uzinei, au fost afișate următoarele anunțuri:

„Biblioteca publică regională organizează pentru personalul tehnic și inginerii uzinei „Koliușcenko“, expoziții de cărți pe următoarele specialități:

1. Pentru constructori, la 24 aprilie.
2. Pentru tehnologi și mecanici, la 11 mai.
3. Pentru energeticieni, metalurgiști, constructori și economiști, la 22 mai.

Cărțile pot fi cercetate de la ora 12 la 20 la cabinetul tehnic al uzinei“.

Ziarul uzinei „Koliușcenko“ a inserat mici notițe despre expozițiile ce urmau să fie organizate.

În timp ce citeva zile 6 ingineri de diferite specialități au lucrat în biblioteca noastră alegînd cele mai bune cărți pe problemele stabilite.

În zilele fixate au fost aranjate pe mese cărți, lucrări științifice, referate, și albume. Cărțile expuse au fost împărțite pe rubrici: „Tehnologie“, „Mecanică“, „Energetică“, etc.

Pentru constructori au fost expuse 403 cărți, 27 reviste tehnice, reprezentînd următoarele probleme: Mașini de construcție și de drumuri, automobile și tractoare. Organe de mașini (în special toate felurile de utilaje) cărți despre calcule și construcții de mașini.

F. Kremcianski care a participat la alegerea cărților, a rămas toată ziua în expoziție, ajutînd pe muncitorii și tehnicienii să găsească lucrările de care aveau nevoie. Mulți vizitatori i-au mulțumit pentru acest ajutor prețios.

Expozițiile au fost vizitate cu mult interes. Astfel ing. V. Kuperșleak care a cercetat expoziția mai mult de 4 ore, a arătat că aceasta constituie o bună inițiativă a bibliotecii și a recomandat ca și pe viitor să se organizeze asemenea expuneri de cărți. El a mai propus bibliotecii tehnice și celei regionale să informeze în mod sistematic pe ingineri

despre cărțile noi de specialitate, cerind totodată ca unele cărți străine să fie mai amplu reprezentate.

Tibankin, inginer constructor, a scris următoarele despre expoziție. „Personalul tehnic și inginerii uzinei noastre au fost foarte interesați de expoziția cărții tehnice care a prezentat ultimele lucrări despre calculul și construcția mașinilor, precum și alte manuale și cărți prețioase. Personal mi-am ales două cărți care îmi sînt necesare în muncă și despre existența cărora nu am știut înainte”.

Intr-o singură zi expoziția a fost vizitată de 74 de constructori.

Cea de a doua expoziție cu cărți pentru tehnologi și mecanici a totalizat 462 de cărți, 23 de reviste tehnice și 10 albume.

Cu un interes deosebit au fost cercetate cărțile despre automatizarea producției. Rușii, tehnologul-șef al uzinei a consultat cu mult interes două cărți despre automatizarea procesului de producție în construcția de mașini, făcându-și însemnările necesare și exprimându-și mulțumirea pentru expoziția organizată.

Un timp îndelungat a cercetat expoziția și tov. Mîscih care a ceșut 22 de cărți. Iată părerea exprimată de el: „Cărțile alese sînt foarte interesante. Mulțumesc mult lucrătorilor bibliotecii regionale pentru faptul că au organizat o expoziție atît de bogată”.

Tov. Reabuhin, secretarul comitetului de partid al uzinei vizitînd expoziția ne-a sfătuit să facem cunoscute șefilor secțiilor, meșterilor și personalului tehnic și inginerilor, cărțile despre economie și organizarea industriei constructoare de mașini. Ținînd seama de aceasta la cea de a treia expoziție consacrată energeticienilor, metalurgiștilor și constructorilor, am expus cărți în legătură cu însușirea de cunoștințe economice.

Aproape trei ore a vizitat expoziția tov. Ghinsburg. El a comunicat bibliotecarului că îl interesează 4 cărți. De asemenea și-a luat angajamentul să recomande cărți colaboratorilor din secția sa.

Cu mult interes au fost cercetate cărțile din domeniul economiei, nu numai de planificatori și economiști, ci și de șelii secțiilor, de maiștri, ingineri și alții.

Tov. Ruskoî, inginer, a scris următoarele: „Expoziția cărților, în special cele din domeniul economiei, sînt foarte interesante pentru noi. Nu mi-am închipuit că în această problemă au fost editate atîtea cărți bune. Cred că ar fi bine să se organizeze mai des asemenea manifestări cu cartea tehnică”.

Numai în trei zile expoziția a fost vizitată de 256 ingineri, tehnicieni și muncitori, cărora li s-au prezentat 1500 de cărți tehnice din fondul bibliotecii regionale. Aceasta ne îndreptățește să considerăm că scopul propus de bibliotecă și anume popularizarea fondului nostru de cărți tehnice a fost atins în principiu.

Se pot aduce multe exemple de lucrători ai uzinei veniți la bibliotecă cu liste de cărți întocmite cu ocazia expoziției. N. I. Tibakin și V. Kuperșleak precum și mulți alții au devenit cu această ocazie cititorii permanenți ai bibliotecii noastre. În prezent, inginerii și tehnicienii uzinei iau cărți din biblioteca noastră prin abonament interbibliotecar.

Cu ocazia expozițiilor au fost și unele lipsuri, dintre care unele au fost remediate pe loc, iar altele vor fi luate în considerație în viitor.

O lipsă serioasă a fost faptul că la organizarea expoziției biblioteca tehnico-științifică nu a participat cu fondurile ei bogate de cărți.

Deși la alegerea cărților ne-au ajutat specialiștii, toluși nu am putut satisface cerințele tuturor vizitatorilor. Astfel, după expunerea cărților pentru constructori, am aflat că tov. Kizreakoc se interesează despre prese hidraulice. De aceea la următoarea expoziție am adus 23 de cărți din acest domeniu.

În general, succesul expozițiilor se datorează, în mare măsură, faptului că am fost ajutați de specialiști calificați ai uzinei și de către lucrătorii bibliotecii tehnice.

După revista „Bibliotekar” nr. 11/1956

PĂGINI DE BIBLIOGRAFIE SOCIALĂ

I. TH. LUDU

Cercetătorul din domeniul științelor sociale rămâne dezamăgit de insuficiența prezentării izvoarelor bibliografice, deși ele sînt mai numeroase, atît în puținele și incompletele bibliografii¹⁾, cît și în Istoria bibliografiei romîne din 1945 unde anumite lip-suri se pot motiva mai puțin²⁾.

Păginile noastre de bibliografie socială — mai mult sau mai puțin, cunoscută — privesc mai de aproape literatura socialistă și unele informații culturale care ar putea întregi și ajuta la întocmirea istoriei mișcării muncitorești.

*

În perioada cînd a început lupta burgheziei pentru a lua frîul conducerii statului, lipsînd o literatură socială, națională, s-a apelat la traduceri.

Heliade Rădulescu va preciza de altfel în 1838: „La început, traduc-

țiile deschid drumul compozițiilor originale“.

Dintre ideologii micii burghezii a fost preferat cunoscutul iluminist francez *Jean Jacques Rousseau* (1712-1778), autorul mult citatelor cărți „Contractul social“ și „Emil sau despre educație“ (1762).

Rousseau criticase inegalitatea relațiilor dintre oameni în condițiile regimului feudal, recunoscuse mica proprietate și proclamase dreptul poporului de a participa la conducerea statului (burghezo-democratic).

Izvoarele bibliografice confirmă teza. Stanciu Căpățineanu în ultimele pagini anexă la „Biblioteca desfătătoare“ care cuprinde o traducere de povești morale (fără loc Craiova?, după Iarcu, Sibiu), enumără în 1830 Cărțile pentru care am cerut ajutor și prenumerație..., în vederea tipăririi, printre care „Idei definitive de toate științele și meșteșugurile cele mai de căpetenie și mai de folos în soțietate“, și *Contract soțial — de Russo*. De asemenea se referă și la *Charles Montesquieu*. Ultima traducere proiectată a apărut; iar despre traducător se știe că a fost profesor și apoi judecător la Vilcea.

Dorînd să stimuleze traduceri și visînd vaste planuri editoriale „...pentru binele de obște...“ *Heliade* va adresa încă din 1829³⁾ un rugător apel pentru asigurarea condițiilor ma-

¹⁾ Excepție face N. Georgescu-Tistu în *Bibliografia literară romînă* — București 1932, p. 93 care amintește articolul lui P. Mușoiu din Revista *Ideei*, 1900; de *Istoricul presei socialiste*, 1879—1919, din ziarul „Socialismul“, București, an IX nr. 91, 1919 sept., p.1; de corectările și completările făcute de Liviu (adică C. Graur) în articolul *Presa socialistă* apărut în „Cuvîntul liber“, București an I nr. 5, 1919, sept. 21, p. 24-26.

²⁾ Dîmpotrivă, B. Theodorescu folosind adeseori sistematizarea alfabetică — mai comodă și fără obligația unor explicații cauzale — omite informația prețioasă din bibliografia lui Mușoiu.

³⁾ Din biblioteca romînească, din „Curierul Rumînesc“, 1829, nr. 35-37, Citez după D. Popovici, *Ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu* — București 1935, p. 164 urm.

teriale: „Milosliți-vă, dară bărbați ru-
mîni cu averi dela Dumnezeu dăru-
iți...”

Tipărirea cărților mergea greu. Era
nevoie de timp pînă erau strecurate
prin cenzură, plata tiparului era cos-
tisoasă, iar nivelul general cultural
fiind redus nu asigura numărul neces-
ar de cititori. De aceea s-a folosit
multă vreme sistemul publicării prin
acoperirea dinainte a costului tiparu-
lui sub forma listelor de prenume-
ranți.

Aceleași ponoase stînjenesc și acti-
vitatea literaților din Transilvania.

Profesorul preparandist *Alexandru
Gavra* (1797-1884) un preocupat de Croni-
ca lui Șincai și autor al „Lexiconu-
lui de conversație istoricesco-religio-
nariu” (tomul I, A. B. — Buda 1847),
a încercat de asemenea să înființeze
o *Ortăcie sau societate bibliografică
romînească*, la Arad în 1833.

Statutul societății — întocmit de Ga-
vra — își propunea:

a) a tipări cărți romînilor spre fo-
los.

b) a lăți lumina cunoștinței.

c) a îndrepta pe cei învățați spre
alcătuirea și filcuierea cărților.

d) a mișca cu cărțile o neputință
foarte roditoare.

Dar mitropolitul sîrbesc de la Kar-
lovitz a împiedecat realizarea acestor
năzuinți, „zicînd că — scrie Gavra
lui Vulcan — așa societăți sînt pericu-
loase...”⁴⁾

Tipărirea a rămas mai departe
și în Principate — nu odată prin pre-
numerație, zică prin cumpărători (in-
stituții sau cititori individuali) care
subscriu cu anticipație prețul cărții.

Desigur, oamenii progresiști ai anu-
lui revoluționar 1848 au salutat cu sa-
tisfacție tiparul liber din poezia ocazio-
nală imprimată și împărțită de tipog-
raful-proprietar Iosif Kopainig (1842-
1855) și austriacul încetățenit Enric
Winterhalder — literat, patron tipog-
raf și proprietar de librărie cu C.A.
Rossetti (de la 4 aprilie 1846), tot-
odată cronicar economist la „Romînul”
și director în Ministerul de Finanțe.

Poezia se termina astfel:

„Censura se gonește

D'acum libertatea

D'acum fraternitatea

În toată Romînia.

Eterne vor domni,

Tiparul este liber

El le va sprijini”.

După șaptesprezece ani *I. Heliade Ră-
dulescu* va reveni la planul său edi-
torial din 1829, fără a fi încetat în
acest răstimp de a înjgheba pe baze
comerciale publicarea traducerilor din
cultura universală, din care a apărut
Colecția de autori clasici, îndeosebi
literatura. Astfel, adaosul literar din
Curierul Romînesc proiectat pentru a-
nul 1830, lunar, urma să trateze și
despre economie, meșteșuguri și agri-
cultură; un apel din 1841 privește tra-
ducerile începute. Chemarea ca și
însoțirea pentru tipărirea de cărți, din
1842 și 1845, tot în Curierul invita la
asociere prin emitere de acțiuni.

Hotărît, Heliade anunța: *Inceput de
bibliothecă universală*, însoțit de un ca-
talog, la 25 martie 1846⁵⁾.

Un cunoscător, al surselor franceze
din opera lui Heliade, caracterizează
astfel noua întreprindere care urma să
se fondeze pe 100 de acțiuni a două-
zeci de galbeni și pentru care se și
găsiseră 60 de subscriitori:

„Catalogul care a stîrnit admirația
contemporanilor și curiozitatea istorio-
grafilor literaturii romîne, este cu mult
mai puțin original decît îndrăzneț. He-
liade nu și permite decît mici abateri
pentru formațiunea intelectuală a lui.
Și apoi acest catalog nu era decît un
inceput, planul lui Heliade fiind, proba-
bil, de a da ceva asemănător măre-
țului „Panthéon littéraire”.

Modelul era francez și se datora fo-
stului profesor, pedagog și literat,
Aimé Martin (1787—1847), biograful
lui Bernardin de St. Pierre și director
al bibliotecii Sainte Geneviève⁶⁾.

Din 21 volume programate pe an, 3
erau de filozofie, 3 de drept, 2 de ști-
ințe politice și unul de economie po-
litică.

Deși au fost și subscrieri (prenu-
meranți) Heliade a trebuit să-și ipo-
techeze casa, imobilizînd un capital de
2.300 galbeni.

4) Vezi Iacov Radu: *Istoria Diezezei
romîne unite a Orăzii-mari*, Oradea
1833, p. 104. Despre ortăcia lui Gavra
a mai amintit I. Mușlea.

5) În „Curierul Romînesc”, nr. 26
Republicat în „Curierul de ambe sexe”,
București, Periodul V. de la 1844—
1846, a doua edițiune, București 1862,
p. 239—244. Catalogul cărților de Eco-
nomie politică se află la p. 240.

6) Pentru citatul anterior și alte de-
talii trimitem la D. Popovici: *Ideologia
literară a lui I. Heliade Rădulescu* Bu-
curești 1935, p. 164—196.

Din planul editorial al „Bibliotecii universale” sînt de amintit traduceri proiectate din *Montesquieu*, *Vico*, *Herder*, *Lessing*, *Guizot*, *Platon*, *Aristotel*, *Bacon*, *Leibniz*, *Berkeley*, *Hume*, *Kant* și *Fichte*. Pentru Hașdeu (1870): *Vico*, *Herder*, *Lessing*, erau „părinți ai filosofiei istoriei”.

Din opera lui Hegel se plănuia traducerea *Fenomenologiei spiritului*, *Enciclopedia științelor filozofice și Bazele filozofiei dreptului*, apărute în original între 1807—1821. Dintre filozofii poligrafi: *Voltaire* și *J.J. Rousseau*. Mai aflăm un autor cunoscut lui Gheorghe Lazăr, *Puffendorf*, (Despre datoriile omului și cetățeanului, prescrise de legea naturală), și vreo zece titluri de tratate generale asupra legilor (între care și *Montesquieu*).

Un alt capitol din catalog *Politica* urma să dea în limba română: *Republica și legile de Platon*, apoi lucrări din *Aristotel*, *Cicero*, *Machiaveli*, *Hobbes*, *Locke* ș.a.

De asemenea fusese proiectat un volum din *Utopia* lui *Thomas Morus*, care însă nu a apărut.

Transcriem în întregime capitolul din prospectul editorial privind *Economia politică*:

- Xenofon*: *Economia*
Aristotel: *Economicile*
Vauban: *Decima (dijma) regală*
Turgot: *Despre formația și distribuția averilor. Teoria valorilor. Disertație asupra grînelor.*
Ouesnay: *Tabel economic și maximă generală a Guvernului. Sistemă de economie politică.*
Dupont de Nemours: *Fisiocrație sau constituție naturală a guvernului celui mai avantajos genului uman.*
Smith: *Avuția națiilor.*
Malthus: *Principe despre populație.*
Godwin: *Refutația principelor lui Malthus*
Ricardo: *Principe despre economia politică.*

În subcapitolul *Economiștii moderni*, *Heliade*, un cuminte traducător al catalogului întreprinderii Panteonului literar, își permite față de modelul său francez licența de a elimina din planul editurii române doar „*Détail de la France au temps present*”, (1706) de *Boisguilbert*, un precursor al economiștilor fiziocrați.

Din scrierile de economie politică programate să apară, nu știm să se

fi tipărit vreuna în forma editorială a cărții; în schimb unele din ele sînt citite în original și mai adesea în traduceri franceze.

Cărțile s-au găsit de vînzare în puținele librării din București, Iași, Galați, Craiova, Focșani, și în cabinetele de lectură care au precedat deschiderea bibliotecilor publice, de unde doritorii puteau să le împrumute acasă pentru lectură, cînd nu le cumpărau.

După 1838, studiile și discuțiile economice se sprijină, nu odată, pe lucrările lui *Adam Smith* și *David Ricardo*.

Cataloagele bibliotecilor de la Academia Mihăileană din Iași și de la Colegiul Național din București, dintre 1841 și 1847, certifică existența scrierilor celor mai mulți economiști, în original sau în traduceri în limba franceză; de asemenea se semnalează și alți cercetători ai problemelor sociale, dinainte de proiectul Bibliotecii universale publicate de *Heliade*.

Suplimentul francez din 1843 al bibliotecii de la Iași, sub influența desigur și a economistului *Nicolae Scriutu*, ne arată prezența mai multor scrieri ale economistului vulgar *Jean Baptiste Say* (*Catehismul economiei politice* — ediția 3, Paris 1834, *Tratatul de economie politică* — Paris 1840, *Cursul de economie politică* — Paris 1840). Nu lipsesc nici *Blanqui*, *Rossi*, *Sismondi*7), etc.; nici figurile cunoscute din literatura socialismului prerarxist: *Fourier*, *Owen*, *Proudhon*. De altfel, putem să amintim că *Diamant-Meitupeul*, întîiul furierist român, colaborase la *Curierul lui Heliade*. De aceea lipsa unora dintre acești autori poate fi un reproș pentru plănuita *Bibliotecă universală* din 1848.

Analiza bibliografică a catalogului *Bibliotecii universale* ne dovedește că *Heliade* nu a urmărit o informație actualizată și localizată, ci a tradus eliminînd unele titluri din *Pantheonul lui Aimé-Martin*, căruia i-a rămas credincios, cu unele excepții.

Descrierea bibliografică se reduce la autor și titlu, deci cu nimic mai

7) Semnalăm — din izvor bibliografic — că un adept al lui *Sismondi*, *A. Buret*, a fost repudiat de prințul *Sturdza* în *Aperçu sur la condition des classes ouvrières et critique de l'ouvrage de M. Buret sur la misère des classes laborieuses* — Paris 1844.

mult decit datele obișnuite din cataloagele tipografiei sale.

În ce privește literatura socialistului premarxist am putut vedea că proiecta să traducă numai Utopia lui Morus, apărută întâia dată în anul 1516.

★

Cel de-al doilea proiect editorial, care nici el nu este o bibliografie universală, ni l-a dat un emul heliadist, pictorul și literatul Ion D. Negulici (1812-1850). Izvorul este același Aimé-Martin, din 1837, urmat și de Heliade.

Negulici a publicat în anul 1846 un *Plan de o mică bibliotecă universală, religioasă, morală, literară, petrecătoare, științifică... pentru educația omului de toate clasele mirene și ecleziastice și pentru ambe sexele, începând de la vârsta copilăriei și pînă la vîrsta coaptă*⁸⁾.

Aici domină scrierile cu multă preocupare morală sau practică. Dar, spre deosebire de Heliade, Negulici dezvoltă catalogul pentru traducerea lucrărilor științifice și de cunoștințe folositoare, deopotrivă pentru lucrările agricole și industriale, căutînd lecturi corespunzătoare noului mod de producție și nivelului curent al stării culturale.

Planul editorial ce urma să fie realizat de bine intenționatul Negulici, a apărut și separat. Cercetarea noastră va urmări ultima ediție acum intitulată *Planul și catalogul bibliotecii enciclopedice* (București, în tipografia Colegiului, 1848).

Catalogul se află în ultimele pagini numerotate cu cifre romane din volumul *Vocabularul român de toate vorbele străbune și de toate cele ce sunt a se mai primi de acum înainte, și mai alles de științe*. Vocabularul este un omagiu la părintele literaturii române" adică Heliade; redactarea lui a durat 2 ani.

Pagina VII este o scurtă explicație a abreviațiilor (scurtărilor) și sem-

⁸⁾ S-a publicat în „Curierul românesc” nr. 98 din 27 decembrie 1846. Biblioteca universală a fost semnalată de N. Iorga și studiată literar de D. Popovici în opera sa citată mai înainte: de asemenea în Louis Aimé-Martin și proiectele bibliotecii universale din București — în „Revista istorică”, București, 1936, iulie-septembrie, p. 225-234.

nelor. Astfel, pentru exemplar — es., feminin =f., politică = polit.

Burghezia (p. 61) este pentru Negulici „calitate, adunare de cetățeni, clasa neguțătorilor, meseriașilor, artiștilor, advocaților, etc.”. Mai amintim că pentru întâia oară — probabil — apare într-un vocabular român înămurirea unor noțiuni economice noi în limbă care reflectă preocupările și frământările sociale ale timpului. (Vezi pentru termenii care urmează, Diamant, Heliade, Ghica, Bălcescu, Ionescu dela Brad, Bariț, pentru început). Aflăm astfel:

„Cooperafie, s.f. Fapta de a coopera, de a lucra împreună”.

„Falanster, s.n. Un model de soțietate inventat de Fourier”.

„Fourierism, s.n. Sistemă de morală și de economie politică fondată de Fourier pe un nou plan de soțietate⁹⁾”.

Paginile următoare (IV-V) cuprind cărțile ce urmau să fie traduse din capitolul catalogului despre *Citirea morală și instructivă pentru copii*. Printre aceștia se află *Franklin: Consiliul spre a se înouăți*¹⁰⁾ Abel Dufresne *Lecții de morală pentru clasele industriale*, Bergery: *Minunile industriale* și Emil de J. J. Rousseau.

Dintre capitolele care ne interesează, cel de Științe istorice și geografice promitea apariția unui *Vocabular istoric* și apariția *Puterii armate* de N. Bălcescu și *Filozofia istoriei* de Vico.

Paginile XI-XII din *Planul bibliotecii enciclopedice* prevede traduceri din *Științe morale și politice sau sociale*, astfel: Aimé-Martin: *Filozofia socială*; Hegel: *Enciclopedie de științe filozofice*; iarăși Puffendori,

⁹⁾ Vezi studiul recent al prof. Gromoslav-Mladenatz: *Intitul fourierist român* — Teodor Mehtupeiu-Diamant. (Probleme economice, Buc. an IX, nr. 10, 1956 oct., p. 93-109.)

¹⁰⁾ În educația morală, în stimularea spre muncă și economisire, scrierile marelui iluminist american Benjamin Franklin, apreciat de K. Marx pentru prima analiză conștientă a valorii de schimb, au avut o largă răspundere la noi chiar după înființarea instituțiilor de credit. Vezi — pentru documentare — cercetarea noastră: *B. Franklin și începutul economisirii românești* (Independența economică, Buc. 1939 iulie-oct., p. 114-117) și Gh. Stanciu: *Agonizarea la români...* București 1940.

Hobbes, Rousseau (tot Contract social) și Thomas Morus (Utopia).

Traducerile din Economia Politică (p. XII) sînt mult mai puține decît în catalogul lui Heliade; ca și acolo se află indicat Dupont de Nemours și se adaugă Suzanne: *Principiuri generale de economie politică și industrială*.

Urmează *Științe tehnologice sau cunoștințe folositoare. Agricultură*, pentru care planul prevede traducerea *Calendarului cultivatorului bun...* după Mathieu de Dombasle, cunoscut în Moldova prin Ion Ionescu dela Brad, care tipărise la Cantora Foi sâsești *Calendar pentru bunul gospodar...* (Iași 1845), ajuns la ediția III-a *Calendar pentru bunul cultivator...* București 1861.

În raport cu dezvoltarea forțelor de producție, cînd meșteșugurile încep să se separe de agricultură, în perioada de trecere de la producția meșteșugărească la mașină, o nouă literatură economică și științifică, practică, se arată necesară.

Începutul se făcuse, Sub impulsul condițiilor mai sus arătate Negulici înscrie în plan și alte traduceri din Bibliothèque populaire despre: cereale, plante, fabricația vinului, creșterea gîndacilor de mătase, a căilor, a oilor cum și economie rurală și domestică, fără să omită industria (p. 13), indicînd pe Francoeur: Elemente de tehnologie, despre meserii, economie industrială.

Cu acestea am ajuns la sfîrșitul analizei planului editorial. Biblioteca enciclopedică urma să apară odată sau de două ori pe an (mai tîrziu de 5,6 ori); abonamentul costa 1 galben împărțesc plătit dinainte; subscrierea se putea face la redacția „Curierului Românesc”, la toate librăriile și la profesori „pentru afară”. Dar spunea Negulici: totul atîrnă de subscriitor, nu de întreprindere.

Anul 1848 la care Negulici a participat și moartea lui timpurie în aprilie 1850, au curmat realizarea integrală a planului Bibliotecii enciclopedice abia început.

*

Cît privește includerea celor două planuri de biblioteci, universale sau enciclopedice, în istoria bibliografiei

romine, într-un capitol aparte intitulat „Bibliografii universale”, socotim că este vremea să se părăsească acest drum greșit.

De altfel, chiar istoricul Istoriei bibliografiei romine (B. Theodorescu, 1945) se contrazice. La p. 36 se contestă „scopul de a informa pe cercetători, totuși aceste lucrări trebuiesc încadrate aici” (la Bibliografii universale); iar caracterizarea finală de la p. 37 spune: „Aceste cataloage de opere universale nu au avut circulație informativă ele au folosit ca plan de activitate literară lui Heliade și Negulici”.

Așadar; atît Biblioteca universală a lui Heliade Rădulescu cît și Biblioteca enciclopedică a lui I. D. Negulici nu sînt altceva decît cataloage, făcînd parte dintr-un vast plan editorial care a servit vremii lor, deși s-a realizat prea puțin din ele.

Ambele cataloage editoriale sînt de integrat în istoria bibliografiei romine în capitolul rezervat Bibliografiei comerciale, din care fac parte cataloagele de tipografii și edituri, de librării și anticariate, și ale pseudo-bibliografii.

Asfel se întregeste și activitatea social-editorială și bibliografică dusă prin cataloage de Heliade¹¹⁾, fără să se diminueze aportul lui Negulici.

Mai amintim că: în anumite epoci ale evoluției societății, bibliografia comercială a îndeplinit un însemnat rol bibliografic, iar cercetarea ei nu poate fi ignorată deoarece întregeste istoria culturii.

Un exemplu mai aproape de noi confirmă principiul.

Cîtiva vreme după 23 August 1944, în lipsa unei bibliografii naționale curente, cataloagele editurilor: Partidului Comunist Român, Confederației generale a Muncii, Cartea Rusă, ș.a. au avut pentru clasa muncitoare meritul social și cultural, pe care l-au îndeplinit cîndva, cataloagele comerțului de cărți din vremea lui Heliade și Negulici în lupta dintre burghezie și rămășițele feudalismului.

¹¹⁾ La portretul lui Heliade ca bibliograf e de adăugat lista din prefața Gramatîi sale din 1828: «Pînă acum știute zece grămăticî... Poate să fie și alți bărbați cari au lucrat... și nu ne sînt cunoscuți din pricina lipsei unei gazete Rumănești...».

DISCUȚII

Cîteva soluții în problema raționalizării repartiției publicațiilor științifice în bibliotecile din R. P. R.

VALERIU MOLDOVEANU

Cercetător științific principal în Biblioteca Academiei R.P.R.

Datorită inițiativei Academiei R.P.R. și a eforturilor — de peste doi ani de zile — ale colectivului *Repertoriului General*, s-a întocmit evidența precisă a unei mari părți a revistelor științifice și tehnice străine aflate în țară. În prezent este gata pentru tipar evidența amănunțită a revistelor medicale, iar în lunile următoare vor fi probabil complet elaborate părțile: *Tehnică, Agricultură, Matematică și Științele Naturii și Reviste Științifice Generale*. Trebuie rețut că, spre deosebire de lucrările similare din străinătate, evidența revistelor cuprinse în acest repertoriu (apărute între anii 1665-1954) a fost întocmită pe baza cercetării directe a colecțiilor din bibliotecă. Ea este însoțită de o succintă prezentare a istoricului fiecărei perioade — cu toate schimbările de titlu, fuziunile, scindările, etc. și prezentată în mod detaliat, nu numai pe ani și volume, dar și pe caiete, fascicule, suplimente, indexuri, etc. Acest lucru, ca și inventarierea exemplarelor de rezervă (dublete) din bibliotecă s-a făcut cu scopul creării posibilității raționalizării repartiției documentației științifice din bibliotecă și al completării lipsurilor existente.

Este poate pentru prima oară cînd într-o țară se întreprinde un efort colectiv de asemenea proporții, prin cercetarea număr de număr, a miilor de colecții științifice aflate în cca 600 bibliotecă, pentru a se putea întocmi un catalog de proporții naționale retrospectiv, pe o perioadă de cca 250 ani. Desigur că nu este întîmplător că un asemenea efort colectiv s-a făcut într-o țară de democrație populară. Faptul că o asemenea întreprindere reușește într-un regim care asigură proprietatea socialistă asupra tuturor fondurilor de publicații din bibliotecă, deschide perspective cu totul noi, dezvoltării muncii de documentare științifică și tehnică.

¹⁾ Vezi începutul acestui articol în nr. 1/1957.

Folosind evidența *Repertoriului General* a devenit posibil și necesar să se procedeze la regruparea colecțiilor din bibliotecă — începînd cu revistele de medicină — pentru a le avea comasate în una sau mai multe bibliotecă din țară, în ordinea priorității de interese și a profilului bibliotecilor, ținînd seama de condițiile necesare de conservare și deservire. Publicațiile astfel comasate vor putea fi completate — planificat — în ordinea importanței lor — asigurîndu-se existența în R.P.R. a cel puțin un exemplar din principalele publicații străine — și apoi continuate, în viitor prin abonamente, coordonate pe întreaga țară.

În ceea ce privește posibilitatea reală și oportunitatea unor astfel de măsuri de comasare a colecțiilor, un exemplu îl poate constitui înțelegerea survenită în anul 1956 între acad. prof. Monescu-Mihaești și acad. prof. Th. Burghilea, conform căreia, cu sprijinul directorului bibliotecilor I.M.F. din Capitală, colecția *Zentralorgan für die gesamte Chirurgie und ihre Grenzgebiete*. Berlin, pe anii 1931—1941 a fost transferată de la biblioteca Institutului Cantacuzino, unde se găsea în mod impropriu, la biblioteca Clinicii de chirurgie a spitalului Panduri, unde constituie o documentație de primă urgență. De altfel, aceasta constituie o pildă de felul în care oamenii de știință pot sprijini o asemenea acțiune.

Pentru a se putea proceda la raționalizarea repartiției documentației științifice este necesară constituirea unei comisii interdepartamentale restrînse, care în mod competent și operativ să studieze, să inițieze și să conducă efective operațiile de regrupare rațională a publicațiilor în bibliotecă. (În cazul revistelor medicale, această comisie va trebui să fie compusă din delegații Academiei R.P.R. și Ministerelor Culturii, Sănătății și Învățămîntului. Din comisie va trebui să facă parte și un delegat al *Repertoriului General*).

Această comisie va trebui să aibă ur-

mătoarele sarcini: 1) de a întocmi unele lucrări preliminare, pregătind propuneri concrete privind felul de regrupare a colecțiilor; 2) de a conduce și controla operația de transfer a publicațiilor între biblioteci; 3) de a controla felul în care este conservată și folosită documentația după comasare; 4) de a urmări completarea planificată a golurilor din principalele colecții comasate, coordonarea — pe întreaga țară — a achizițiilor de publicații străine și deci dezvoltarea armonioasă a bibliotecilor științifice și tehnice; 5) de a iniția și sprijini orice acțiuni menite să ajute valorificarea publicațiilor științifice din R.P.R.

I. În cadrul operațiilor preparatorii, comisia de raționalizare a documentației științifice va trebui: a) să ia contact cu resoartele corespunzătoare din diferitele departamente și instituții, precizând profilul bibliotecilor respective. Vor trebui delimitate bibliotecile care folosesc numai documentație curentă, spre care trebuie dirijată cât mai prompt documentația nouă, de bibliotecile fundamentale (și cu documentație veche) de specialitate, în care documentația trebuie să fie transferată treptat, pe măsură ce ea se perimă; b) să stabilească în principiu diferitele grade de urgență privind necesitatea de documentație a instituțiilor (bibliotecilor) cu preocupări și activități științifice sau tehnică similare; c) să efectueze, cu sprijinul personalului secțiilor științifice ale Academiei R.P.R. și al ministerelor de resort, o împărțire, pe domenii de specialitate, a titlurilor de reviste (ex. medicale) cuprinse în evidența *Repertoriului General*; d) să culeagă referințe pe teren — direct sau prin delegați speciali — asupra condițiilor concrete de conservare și deservire a publicațiilor în bibliotecile în care urmează să fie comasate colecțiile; e) să urmărească sprijinirea operației de regrupare națională a documentației științifice și popularizarea ei prin presă, congrese, conferințe, etc., asigurând concursul tuturor instituțiilor și bibliotecilor din R.P.R.; f) pe baza documentației astfel pregătite a consultării permanente a specialiștilor din cadrul Academiei R.P.R. și departamentelor și a conducătorilor de biblioteci, comisia de raționalizare a documentației științifice va proceda la regruparea rațională a colecțiilor în biblioteci urmărind:

1) O cât mai justă repartizare a colecțiilor în funcție de profilul și prioritatea de interese a bibliotecilor respecti-

ve. Pentru revistele de specialitate (ex.: *Annales d'Endocrinologie*, Paris), se va urmări, pe cât posibil, comasarea colecțiilor la instituția sau instituțiile (bibliotecile) cu preocuparea cea mai specializată în domeniul respectiv (ex.: Institutul de Endocrinologie al Academiei R.P.R.); pentru revistele generale (ex.: *Presse Médicale*, Paris), se va ține spre asigurarea, prin comasare, a cel puțin trei exemplare complete din colecția respectivă, în bibliotecile fundamentale de medicină din Capitală (Biblioteca Academiei R.P.R., Centrul de Documentare Medicală și Biblioteca Centrală I.M.F.) și câte 1—2 exemplare în principalele centre științifico-universitare din țară: Cluj, Iași, Timișoara, Tg. Mureș, etc.

2) Se va urmări comasarea colecțiilor în bibliotecile cu condiții de conservare și deservire cât mai bune, care pot permite o valorificare maximă a publicațiilor comasate, în favoarea tuturor cercetătorilor interesați din întreaga țară. Intrucît bibliotecile, odată cu primirea documentației comasate, vor prelua și obligația de deservire a ei față de toți cercetătorii din țară, nu se vor atribui publicații vreunei biblioteci pînă ce aceasta nu va asigura în prealabil colecțiilor și nu va menține condiții optime de conservare și deservire identice cu cele din Biblioteca Academiei R.P.R., bibliotecile centrale universitare, etc. Pentru bibliotecile mai importante, care, datorită unor condiții speciale de dezvoltare au rămas în urmă din acest punct de vedere, va trebui să se meargă pe linia ajutorării acestora pentru a putea realiza condițiile minime de conservare și deservire necesare primirii de colecții comasate (ex.: Clinica I Medicală-Colentina).

3) Va trebui asigurată o cât mai justă repartizare a revistelor pe bază geografică, ținându-se seama de nevoile și perspectivele concrete de dezvoltare ale regiunilor respective, evitându-se pe cât posibil, concentrarea documentației în Capitală.

4) Se va urmări ca repartizarea revistelor să se facă în mod echitabil față de instituții și biblioteci, ținându-se seama de situația actuală a colecțiilor în biblioteci, de grija și perseverența acestora de a-și procura, completa și întreține colecțiile respective. Altfel pentru realizarea acestui deziderat, cât și a aceluia arătat la punctul precedent, va trebui pe cât posibil, să se mențină în biblioteci colecțiile masive — pe mari perioade de ani — deja existente, dacă

ele corespund din punct de vedere al condițiilor de conservare și deservire. După completare, colecțiile masive existente vor fi continuate prin abonamente curente. În asemenea biblioteci se vor crea însă centre de microfilmare.

II. Pe baza dezbaterii cu delegații departamentelor și bibliotecilor vizate, a problemelor respective, vor putea fi elaborate deciziile pentru transferul publicațiilor din biblioteci. La urmărirea și controlul executării acestor decizii, vor trebui să-și dea concursul atât membrii comisiei și resoartelor departamentale interesate, cât și eventuale colective speciale de îndrumare și supraveghere, constituite în acest scop. Astfel de colective, compuse din conducătorii de biblioteci cei mai experimentați, pot fi create în principalele regiuni ale țării. Decizia comisiei transmisă bibliotecilor, va constitui actul contabil de scădere și încărcare în gestiune a colecțiilor respective. Într-un termen minim (credem 15—30 zile) de la primirea deciziei, bibliotecile vor fi obligate să asigure condițiile necesare transferului de publicații. Eventualele contestații vor trebui depuse în același termen, la secretariatul comisiei, pentru a fi rediscutate în prezența delegatului bibliotecii respective. Vor trebui asigurate prin grija și pe răspunderea bibliotecilor expeditoare, condiții optime pentru transportul în bibliotecă a publicațiilor deplasate, ca și imediata lor legare.

III. Comisia de raționalizare a publicațiilor științifice va avea sarcina de a supraveghea și controla felul în care este conservată și folosită documentația după comasare. Bibliotecilor care vor dovedi că nu pot asigura condiții corespunzătoare de conservare și deservire a colecțiilor comasate sau care nu vor respecta Normele generale de folosire a documentației științifice le vor fi retrase atât documentația comasată, cât și drepturile speciale atribuite în acest sens.

Într-un termen scurt (de 6 luni de ex.) de la înființarea ei, comisia pentru raționalizarea documentației științifice în colaborare cu Direcția bibliotecilor din Ministerul Culturii și cu celelalte departamente și biblioteci, va trebui să elaboreze Normele generale de folosire a documentației științifice, obligatorii pentru toate bibliotecile care dețin sau folosesc astfel de publicații.

IV. Paralel cu operația de comasare a documentației în biblioteci, comisia va trebui să urmărească completarea pla-

nificată a golurilor din publicații, întocmind planuri corespunzătoare.

V. Pentru cunoașterea permanentă a documentației științifice existente în biblioteci, în scopul ușurării muncii cercetătorilor, tehnicienilor, medicilor, cadrelor didactice, etc., comisia va ține, cu sprijinul obligatoriu al tuturor departamentelor și bibliotecilor, o evidență centrală asupra comenzilor de documentație științifică din străinătate.

De asemenea, va trebui să inițieze și să urmărească întocmirea de instrumente centrale de evidență pe întreaga țară (cataloage colective) asupra diferitelor categorii de publicații științifice aflate în biblioteci. Astfel, va trebui asigurată republicarea periodică (la fiecare 5—10 ani) a *Repertoriului general al periodicelor științifice și tehnice străine aflate în principalele biblioteci din R.P.R.* și tipărirea de ediții anuale — de creștere — după modelul sovietic. Tot astfel, va trebui inițiată întocmirea unui catalog colectiv al cărților științifice și tehnice străine noi care intră în R.P.R., după principiul ca fiecare om de știință și tehnician să poată ști, în orice colț al țării, în cca. 3—4 săptămâni, ce documentație nouă a intrat în țară, în domeniul său de specialitate.

În sfârșit comisia va trebui să sprijine, prin inițiative proprii, prin recomandări sau pe orice alte căi, dezvoltarea coordonată a schimbului de publicații științifice între bibliotecile din țară și din străinătate, dezvoltarea împrumutului interbibliotecar și orice alte măsuri menite să ajute îmbogățirea și valorificarea documentației științifice din R.P.R.

Socotim că acestea sînt unele din principalele aspecte ale problemei raționalizării repartiției publicațiilor științifice și tehnice din R.P.R., în condițiile actuale. Plecînd de la premiza că pot fi găsite și alte soluții — mai bune — decît cele pe care ne-am permis a le prezenta în studiul de mai sus și propunem revistei „Căluza bibliotecarului” inițierea unei ample dezbateri în rîndurile sale, pentru a se obține cît mai multe sugestii, păreri, propuneri, etc. din partea unui cît mai mare număr de oameni de știință, bibliotecari, tehnicieni, etc.

Rezolvarea cu succes a problemei raționalizării repartiției publicațiilor științifice și tehnice din R.P.R. va constitui desigur un sprijin efectiv pentru îndeplinirea cu succes a sarcinilor celui de-al doilea plan cincinal.

DIN CORESPONDENȚELE noastre

Cum au sprijinit bibliotecile populare din raionul „I. V. Stalin” din Capitală campania electorală

Imediat după apariția Decretului Marii Adunări Naționale cu privire la alegerile de deputați în Marea Adunare Națională, bibliotecile populare din raionul „I. V. Stalin” și-au întocmit un plan de acțiune în legătură cu sarcinile ce le revin în campania electorală și au trecut la traducerea lor în viață.

Astfel, biblioteca raională a organizat două vitrine; în una au fost expuse cărți ale scriitorilor noștri, candidați ai F.D.P.-ului, ca Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Geo Bogza, George Călinescu, Demostrene Botez și alții, iar în celelalte vitrine, au fost expuse cărți și broșuri care vorbesc despre realizările din țara noastră în anii regimului democrat popular.

De asemenea, expoziția de cărți pe tema: *Succesele poporului nostru muncitor în construirea socialismului* și cele două fotomontaje care oglindesc realizările primului nostru plan cincinal și ale Sfatului popular al Capitalei, s-au bucurat de un frumos succes.

Cu cititorii bibliotecii s-au ținut lecturi în colectiv din cartea *Memoriile agentului electoral Teică Pasăre* de V. Em. Galan.

Cele trei biblioteci populare din car-

tierul Floreasca, Băneasa și Herăstrău au organizat la rîndul lor expoziții de cărți, vitrine și fotomontaje care popularizau atît pe candidații în alegeri, cît și realizările din țara noastră. Astfel la biblioteca populară nr. 36 din cartierul Floreasca s-a făcut lectura în colectiv a piesei *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale, iar biblioteca populară nr. 34 din cartierul Herăstrău, a organizat și ea o serie de lecturi în colectiv din presă, în legătură cu alegerile.

Din planurile de muncă întocmite de bibliotecile noastre pentru perioada campaniei electorale s-au mai realizat următoarele acțiuni în cinstea alegerilor din 3 februarie: o seară literară cu tema: *Alegerile din trecut*, la biblioteca raională, la care a participat în special tineret; recenzia piesei *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, la biblioteca populară nr. 36; lecturi în colectiv din cartea *Deputata* de Tvirca, etc.

În toată perioada pînă la alegeri am recomandat cititorilor noștri cărți care oglindesc realizările din patria noastră, în regimul democrat popular, contribuind astfel la popularizarea și sprijinirea campaniei electorale.

TRIFAN MIHAI
bibliotecar șef raional

MUZEUL LITERATURII CEHE

din PRAGA

VIRGIL CINDEA

Sus, pe unul din dealurile ce domina „Orașul cu o sută de turnuri“, pe malul stîng al Vltavei, un venerabil monument format din clădiri patinate de timp și elegante turnuri în stil baroc îngăduie vizitatorului încîntat o îndoită priveliște asupra bogățiilor materiale și spirituale dăruite culturii universale de geniu poporului ceh. Din minunata grădină a Strahovului o bună parte din oraș se dezvăluie privirilor, prezentînd o sumă de capodopere ale variatei arhitecturi pragheze, încununînd, ca într-o ațeasă montură, monumentul principal al orașului, fala și mindria locuitorilor săi — Hradcany. Interiorul secularei mănăstiri a premontranților îngăduie în să altă măreață perspectivă, nu în spațiu ci în timp: de-a lungul cîtorva kilometri de culoar, în săli spațioase, din ale căror bolți, arcaturi și ogive ghicești foste paraclise, refectorii sau chifli mănăstirești, sint etalate, mai fragile și totuși, rezistînd, parcă, mai bine timpului — mărturiile unei lupte de multe veacuri, în care setea de cultură s-a confundat ca nicăieri în altă parte, cu setea de libertate a unui vrednic popor. În clădirea restaurată a fostului convent premontrant oamenii de azi au adunat, cu o caracteristică pietate pentru relicvele trecutului, toată osteneala cărturarilor și luptătorilor chei, materializată în cărți — manuscrise sau tipărite — le-au organizat cu dragoste și cu mare măiestrie, oferînd apoi acest muzeu de originală concepție, ca un instrument valoros educației publice, ca un așezămînt vrednic de cercetat oaspeților străini. Un bibliotecar din țara noastră, călător prin Praga, nu ar putea, desigur, lăsa necercetat, un atît de frumos omagiu adus cărții.

Muzeul literaturii chee nu e nici o expoziție permanentă, nici o aglomerare de expoziții comemorative, nici un mu-

zeu de carte ca cel improvizat pentru cîteva luni la Trocadero, în Paris, acum două decenii, sau cel atît de didactic și evocator de la Deutsche Bücherei din Leipzig. Nu este nici încercarea de muzeu al literaturii franceze în care accentul să cadă pe procesul de elaborare a cărții, a transformării ei într-un bun colectiv. Muzeul din Strahov este cite puțin din toate acestea și mai mult decît toate împreună. El este o izbită încercare de a arăta că istoria literară nu se învață numai în tratate și că o bibliografie națională poate fi înlocuită și prezentată și altfel decît în fișe și repertorii. Iată, în sfîrșit, o bibliotecă în care nu ți se prezintă numai cotoare în rafturi reci de metal, ci frumusețile luminoase ale copertilor, litera delicată a titlurilor artistice potrivite, pagina încărcată de miniaturi a codicilor în pergament și piele legați cu lanțuri de pupitru din gelozia prudentă a bibliotecarilor altui veac, rinduri fine pe file elegant încădrate, nesfîrșite tăieturi de litere pe toate soiurile de hîrtie, cele mai variate legături de carte, toate expuse în vitrine, pe catifea, în nișe, sub cristal, ca tot atîtea giuvaeruri, sau în lumea lor de interioare, mobile și obiecte de epocă menite să ușureze privitorului surprinderea veridică a crîmpeiului de timp în care s-au născut aceste tăcute vistierii de cunoștințe omenești.

Iată un imens catalog cronologic și pe materii, răspîndite în zeci de încăperi, nu pe fișe-tip de carton, scris nu cu litera mărunță și egală a cataloagelor moderne, în care autorii nu apar cu numele inversate sau în paranteze drepte, ci își prezintă ei înșiși operele: Huss de pe soclul statuii pe care artistul l-a eternizat predicîndu-și învățătura, Zizka din bustul care redă trăsăturile aspre ale acestui orb răspînditor de atîta lumină, Komensky din pinza

ce-l reprezintă, poate, sub chipul misteriosului „Bătrîn necunoscut“ al lui Rembrandt, Capek într-un portret din ultimii săi ani, care îi transmit liniile blinde ale feței, toți își oferă operele cu aceeași generozitate.

Bibliotecarul călător, atent la orice amănunt de care ar putea beneficia (schimbul de experiență) nu se poate hotărî între examinarea organizării tehnice sau pornirea în minunata călătorie literară la care îl îmbie comorile ce le ascunde muzeul. În cei trei ani (1950—1953) cit a durat alcătuirea lui și restaurarea clădirii, mîini meștere de artiști, tehnicieni și savanți veniți pe urmele arheologilor care scosese la lumină vestigiile istorice ale așezării mănăstirești, au concentrat aici tot ceea ce tehnica modernă, arta decorativă și o inventivitate fecundă stimulată de dragostea pentru obiectele venerate pe care le-au orînduit, le-au putut furniza pentru amenajarea muzeului: este doar cea mai recentă creație de acest gen din lume. În afara manuscriselor și cărților rezumînd, în aspectul lor, în tehnica și materialul din care sînt confecționate, toată istoria artei grafice europene, s-au adunat la Strahov nenumărate alte mijloace de a ușura prezentarea și cunoașterea literaturii naționale. Cadrul însuși, evocator prin patina zidurilor, liniile arhitectonice severe, autenticitatea atmosferei (mănăstirea, fondată în 1140, pe ruinele unei bazilici române, reconstruită în veacurile XVI—XVII, a fost neîncetat adăugată cu ziduri noi, în mai multe stiluri) oferă destule pretexte de a întîrzia, admirativ, fie în fața bazinului din epoca romană, din „Curtea Raiului“, fie înaintea porții boltite a vechii săli a soborului, fie în sălile de teologie și filozofie din veacul XVIII ale bibliotecii mănăstirii, păstrate aido-ma, cu greoaiele globuri pămîntesc și ceresc, mobilierul sculptat de atunci și splendidele fresce în care artistul polemizează, aspru, cu enciclopediști francezi, fie pe aleele îngrijite ale grădinii cu frumoasa perspectivă spre oraș. Inșă și concepția acestui muzeu esențial deosebit de muzeele literare tradiționale, mijloacele de evocare a epocii diferitelor opere, bogăția de tablouri și gravuri de maeștri contemporani acestora, desene sau statui, hărți, grafice, vitrine cu reconstituiri miniaturale, de scene din viața curentă, clădiri și orașe, macnete și păpuși, fotografii, apoi mobilier de epocă, arme, vestminte sau reconstituirea de vechi tiparîțe, înșfîșit automatele

care își reproduc melodii populare, cîntece de luptă și creații muzicale ce au întovărășit evoluția fenomenului literar ceh în deosebite perioade, reprezintă tot alătea amănunte interesante de văzut, notat și discutat la întoarcerea acasă.

Dar călătoria literară este, parcă, mai ispititoare: în efortul de a parcurge cîteva secole de istorie culturală nu înviate livresc în minte ci mereu viu, prin aceste relicve ale scrisului rămase ca tot alătea pietre de vad prin fluviul larg al timpului, în recapitularea istoriei Europei Centrale dominată un lung răstimp de luminile culturii revărsată din „Orașul de aur“, trebuie să te referi mereu — pentru orientare — la momentele principale ale propriei tale istorii, ale propriei tale literaturi. Și, deodată, te surprinzi străbătînd pasionat, două muzee, două istorii, două literaturi: cea de față, înveșmîntată în strălucirea cristalului, etalată de-a lungul coridoarelor, pitită în nișe, sistematizată pe panouri, în neconținută comparație cu cea de acasă, evocată în momente, creații și figuri corespunzătoare, într-un involuntar paralelism și o nevinovată „naționalizare“.

Muzeul cuprinde trei mari secții: prima prezintă evoluția literaturii cehe de la începuturile culturii slave în Boemia pînă în epoca hussită: a doua îmbrățișează veacurile XVI—XIX, pînă la fondarea Teatrului Național, iar a treia, epoca modernă și contemporană. Pentru fixarea cadrului celor mai vechi manifestări culturale ale slavilor pe actualul teritoriu cehoslovac o hartă murală arată limitele maximei dezvoltări a imperiului Moraviei Mari (sec. IX), a cărei întindere a oferit primul spațiu de activitate misionară și culturală lui Metodiu și Chiril, — ultimul — creator al alfabetului glagolitic în care sînt scrise cele mai vechi monumente literare păstrate din acăa epocă. În marginea sud-estică a Moraviei Mari apar cnezatele romînești în preajma întemeierii voevodatelor. Din atmosfera acestui început de mileniu se desprind, în perioada Premyslizilor primele creații ale literaturii naționale: cea mai veche operă istorică, *Cronica lui Cosma* (1125) sau cel mai vechi cîntec ceh (*Imnul Sf. Vaclav*). Către mijlocul veacului al XIV-lea, pe cînd la noi își consolida independența recent dobîndită voevodatul Basarabilor, la Praga este întemeiată prima universitate din Europa Centrală (1348), factor determinant, apoi, în viața culturală și politică cehă.

Un dascăl al ei, magistrul Jan Huss marchează, la începutul veacului următor, o epocă nouă în istoria poporului său, cam pe vremea cînd la Cozia, primul poet romin de limbă slavă, fostul logofăt al lui Mircea, Filos — acum monahul Filotei — se îndeletnicea cu alcătuirii tot religioase, dar fără caracterul de violență critică antifeudală care a caracterizat opera marelui luptător ceh pentru îndreptarea orînduirii de atunci.

Un veac mai tîrziu, două zeci de ani după imprimarea primei cărți pe teritoriul Boemiei, *Cronica Troiei* (Plzen, 1468), două sute înainte de publicarea integrală a *Bibliei de la București* (1688), mișcarea hussită face să apară aceeași operă — celebra *Biblie de la Kutná Hora* (1489), într-o remarcabilă prezență grafică. Citeva decenii mai tîrziu, în veacul început, în Țara Rominească, prin activitatea tipografică a lui Macarie (1508) și încheiat prin aceea a lui Coresi, se impun în Boemia nume de vestiți tipografi ca Jiri Melantrich, editorul frumoasei *Biblie* miniată de la 1577, Daniil Adam de Veleslavin, specializat în dicționare, sau medicul rus Francisc Skorina care realizează, la

Praga în aceeași epocă (1517-1519) cele dintîi cărți rusești imprimate.

Sumarele note ale unui călător nu pot, odată cu descrierea muzeului de la Strahov, încerca și o schiță — oricît de scurtă — a istoriei literaturii ceh. Este de altfel, greu de descris, în cîteva rînduri, puterea de evocare cu care maieștrii organizatori ai muzeului au știut să sugereze vizitatorului de azi, atmosfera caracteristică fiecărui moment din trecut social și cultural ceh.

Iată, produsă de veacurile XV-XVI, literatura atît de familiară și trecutului nostru literar, a calendarelor, zodiacelor și gromovnicelor gustate, pe atunci, și de cititorii cehi. Iată, în altă sală, încheierea epocii de creație liberă în literatura cehă, cu opera savantă multilaterală a lui Jan Blahoslav (1523-1571) și acel monument al activității literare a „Uniunii fraților boemi“, *Biblia de la Kralice* (t. I-VI, 1579-1594). Rebeliunea statelor Boemiei contra asupritorilor germani (1618), bătălia de la Muntele Alb (1620) și lunga perioadă de înstrăinare națională ce-i urmează pe duc gîndul — cum e firesc — la frînarea, cu și mai triste urmări a dezvoltării noastre politice și culturale sub

Muzeul literaturii ceh. Sala de teologie (sec XVIII)

(Foto Karel Plicka)

atitea veacuri de jug otoman, așa cum, pentru motive identice, figura luminoasă a marelui savant Jan Amos Komensky (1592-1670), silit de asupritori să se expatrieze, ne evocă figura celui alt savant de renume european, trăind departe de țara lui din aceleași pricini, Dimitrie Cantemir (1674-1723).

Devastarea țării, următoare războiului de Treizeci de ani (1618-1648), mizeria țărănimii, catolicizarea silită și înstrăinarea nobilimii, conservarea sentimentului național în figuri legendare de haiduci luptători pentru libertate, culminând cu marile răscoale țărănești din secolul al XVIII-lea ne apar alături de condițiile și momentele similare ale istoriei poporului nostru, suferind, în Ardeal, sub jugul acelorași asupritori habsburgici. Înțelegem, de aceea, mai bine și lupta pentru apărarea limbii cehe întreprinsă la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui următor, de învățați cu formație iluministă și studii apusene ca C. H. Tham, J. Dobrovsky sau J. Jungmann, filologi lingă care s-ar rindui așa de bine colegii lor ardeleni din aceeași epocă, Samuil Micu, Șincal, mai apoi Cipariu, la fel de vajnici apărători ai unei limbi în bună parte creată artificial de ei, dar fără succesul lingviștilor chehi care au reușit să dea poporului lor o limbă renăscută.

Pășim mai departe pe lingă operele monumentale ale marilor istorici ai secolului al XIX-lea, Fr. Palacký (1798-1876) și Pavel Safarik, (1795-1861) care te duc cu gândul la întemeietorii istoriografiei noastre moderne, Bălcescu și Kogălniceanu și remarcăm, în treacăt primele jurnale literare cehe (ex. *Květy*)

— Florile, apărute cam pe vremea (1834) întemeierii *Daciei literare* la noi (1840). Vitrina cuprinzând principala scriere a lui Karel Máchá (1810-1836), poemul romantic *Máj* (Mai) te reține câteva clipe, dar întirzii mai mult în sala închinată anului 1848, a cărui figură atât de populară Karel Havlicek (1821-1856), cu lupta sa revoluționară intransigentă, cu opera sa jurnalistică, îndreptată împotriva acelorași adversari, îți evocă încă odată personalitatea tribunului revoluției de la București din același an, Nicolae Bălcescu.

Maeștrii mai noi ai literaturii cehe, celebra și iubită Božena Němcová (1820-1862), autoarea popoarei *Babicka* (Bu-

nica), colecționari îndrăgostiți de literatură populară, ca Erben (1811-1870), un fel de Alecsandri, autor al *Buchetului*, ca și acela al *Doinelor și Lăcrămioarelor*, entuziastrul inaugurării Teatrului Provizoriu (1866), apoi a Teatrului Național (1881), incendiat în același an și reclădit cu sacrificiile întregului popor în 1883, figura unui Eminescu ceh, la fel de prolific și mare, Jan Neruda (1834-1891), poet, prozator, critic și jurnalist, a celorlalți trei poeți mari ai aceleiași epoci Jaroslav Vrchlický (1853-1912), Svatopluk Cech (1846-1908) și Josef Sládek (1845-1912), și, în sfârșit a marelui creator de romane istorice, ca un Sadoveanu al literaturii cehe, Alois Jirásek (1851-1930) sint prezentați vizitatorului mereu mai obosit primejduit să nu mai rețină datele istorice, numele de autori, de opere și numărul impresionant al pașilor parcursi, în același cadru de bogată documentație și admirabilă prezentare tehnică.

Ultima sală, amenajată în fostul rectoriu de vară al mănăstirii, bogat decorată cu fresce și stucării, cuprinde perioada cea mai nouă a literaturii cehe, începând cu Octombrie 1917 și continuată până în zilele noastre. Figuri remarcabile ale noii literaturi, S.K. Neumann (1875-1947), cel mai mare poet socialist ceh, Ivan Olbracht (1882-1952), inițiatorul romanului socialist ceh, mari scriitori în viață ca Maria Majerová (n. 1882) sau Vítězslav Nezval (n. 1900) sint prezentate în vitrine speciale, alături de aceea a marelui autor al *Mamei*, Karel Čapek (1890-1938).

Am încheiat prima cunoștință cu Muzeul de literatură din Strahov. Pentru literatura cehe va trebui să revenim de repetate ori, convinși că vom învăța să o cunoaștem aici mai bine decit la orice curs universitar. Pentru ceea ce spune, însă, muzeul, ca realizare și posibilitate unui bibliotecar de la noi, concluzia trebuie trasă acasă.

Gîndul la celălalt muzeu al literaturii romine pe care l-am întrevăzut cercețind concepția, planul și tehnica desăvîrșită a Muzeului din Praga, ne va îndemna să-l căutăm în primele zile ale întoarcerii în țară. Iar dacă nu-l vom afla, să-l propunem. Bibliotecarii vor pune desigur în realizarea lui, același entuziasm ca și istoricii culturii și literaturii noastre, ca și scriitorii și poeții înșiși.

Știri din lumea CĂRȚILOR și a BIBLIOTECILOR

Personalul Bibliotecii Naționale din Paris a fost nevoit să recurgă la o grevă de 24 de ore pentru a-și susține revendicările.

Aceasta este prima grevă cunoscută la Biblioteca Națională.

Odată cu lucrătorii Bibliotecii Naționale, au declarat grevă și cei de la bibliotecile universitare, sprijiniți de organizațiile lor sindicale.

La Biblioteca Națională din Paris se păstrează peste 100 de autografe ale lui Turgheniev și o serie de alte materiale în legătură cu viața și opera marelui scriitor rus.

În mod deosebit se ocupă cu studiul operei și vieții lui Turgheniev slavistul A. Mason, reprezentantul Franței în Comitetul internațional al slaviștilor și care a publicat în ultimii ani lucrări interesante pe baza unor texte inedite din opera lui Turgheniev, printre care și două nuvele găsite de Mason, care de altfel a pus în valoare și publicat multe alte lucrări inedite

ale lui Turgheniev, piese de teatru, poeme etc.

Recent A. Mason a făcut o comunicare în această privință la Institutul de literatură rusă al Academiei de Științe a U.R.S.S.

Un bibliotecar al unui spital din Suedia a inventat un dispozitiv care permite bolnavilor în imposibilitatea de a se mișca, să se bucure de plăcerea lecturii.

Este vorba de un ecran situat deasupra patului bolnavului pe care se proiectează paginile filmate ale cărții alese de cititor.

Unele zăre occidentale critică faptul că numeroase relicve literare de valoare sînt păstrate de particulari și devin astfel inaccesibile publicului doritor de a le studia și de a le cunoaște. În această privință se citează cazul unor manuscrise de basme a fraților Grimm, cum este bunăoară binecunoscuta poveste *Frumoasa din pădurea adormită*, sau *Albă ca zăpada*

care se află în posesia unui colecționar particular din Genova.

Annul acesta s-a comemorat în China 20 de ani de la moartea marelui scriitor progresist Lu Sin.

Cu această ocazie grupuri de oameni ai muncii conduși de iterați au vizitat casa în care Lu Sin a trăit la Șanghai și care a fost transformată în muzeu. Vizitatorii au putut cerceta și biblioteca scriitorului, precum și o expoziție a operelor sale apărute în limba chineză și alte limbi.

Biblioteca Națională din Paris comemorînd pe marele scriitor norvegian Ibsen, a organizat o expoziție de cărți și documente privind trecerea lui Ibsen prin Paris și influența lui asupra literaturii franceze.

Printre piesele expuse figurează scrisori și manuscrise, cărți care au aparținut lui Ibsen, precum și numeroase documente din timpul vieții genialului om de litere.

VIORICA BARTOK

La 1 ianuarie 1957 a decedat în condiții tragice tovarășa Victoria Bartok, director al bibliotecii regionale a Regiunii Autonome Maghiare.

Bibliotecară de tip nou, socialist, tovarășa Bartok și-a câștigat stima, prețuirea și dragosția celor care au cunoscut-o și alături de care a lucrat.

În toate funcțiile pe care le-a deținut începând cu anul 1949 ca bibliotecar șef al bibliotecii raionale din Miercurea Ciuc apoi la biblioteca regională Stalin și la biblioteca regională din Tg. Mureș pe care

a condus-o cu multă pricepere, tovarășa Bartok, prin munca și sîrguința sa, prin inițiativa curajoasă pe care le întreprindea a ridicat nivelul activității acestor biblioteci.

Ca lector la școala medie de bibliotecari din Tg. Mureș, tovarășa Bartok a crescut o generație tînără de bibliotecari comuniști, fiind ea însăși o pionieră în organizarea sistemului bibliotecilor de masă din țara noastră.

Bibliotecarii din R.P.R. vor păstra neștirbită amintirea tovarășei Viorika Bartok iar numele ei va rămîne întotdeauna asociat cu al unei luptătoare pentru cauza bibliotecilor socialiste.

Din partea Direcției bibliotecilor din Ministerul Culturii

Calendarul nostru

1

martie. 120 de ani de la nașterea marelui scriitor Ion Creangă. Fiu mai mare al unei familii împovărate cu mulți copii, el a trebuit să ia parte de mic la munca părinților, să le fie primul sprijin. La îndemnul familiei sale, pentru a deveni un om cu slujbă și leafă ca să-și poată ajuta în continuare frații mai mici, Creangă urmează școala de catiheți din Fălțiceni și apoi seminarul de la Școala din Iași, ajungând diacon. Deoarece nu se putea împăca cu îngrădirile absurde ale canoanelor bisericești, Creangă este destituit din funcția de institutor ce o deținea și este scos din rândurile clerului. Reintegrat în învățământ în anul 1874, Creangă — la îndemnul bunului său prieten M. Eminescu — începe să scrie poveștile sale. Introdus în cercul Junimii, ai cărui conducători nu vedeau în el decît un măscărici, scriitorul se depărtează de Junime și intră în contact cu revista „Contemporanul” unde va publica un șir de poezii populare. Măcinat de boală, după ani de suferință, Creangă se stinge din viață la 31 decembrie 1889.

Opera lui Creangă a pătruns adînc în popor și aproape nu e om în țara noastră care să nu fi citit, să nu fi fost desfătît în copilărie, cu poveștile și amintirile lui Creangă. Alături de Eminescu, Caragiale, Coșbuc, Slavici, Alecsandri, Ion Creangă este unul din cei mai străluciți reprezentanți ai marilor calități cu care este înzestrat poporul nostru, unul dintre cîntăreții cei mai desăvîrșiți ai sufletului lui.

De consultat: Camilar, Eusebiu: *Iară! Ișnzeci și cincea pomenire a lui Creangă*. Gazeta literară, 30.XII.54, p. 7; Creangă, Ion: *Opere*. București, E.S.P.L.A., 1953, 318 p. (Prefață de Acad. prof. G. Călinescu, p. 5—14) (Clasicii romîni); Eftimiu, Victor: *Marele povestitor Ion Creangă*. Știința și cultura, 1954, nr. 2, p. 3—5; Gafița, Mihai: *Cu privire la realismul operei lui Ion Creangă*. În vol.: *Literatura noastră clasică*. [Vol.] 1. București, E.S.P.L.A., 1953, p. 67—106 (Studii literare); Gafița, Mihai: *Ion Creangă [Viața și opera]*. Călușa bibliotecărilor, 1956, nr. 4, p. 24—26; Horodnică, Georgeta: *Un mare povestitor al poporului nostru, 65 de ani de la moartea lui Ion Creangă*. Știința tineretului, 18.1.55, p. 2; Lăzăreanu, Barbu: *Ion Creangă și basmul rusec*. București, Editura de Stat, 1948, 90 p.; Păcurariu, D.: *Marele povestitor de la Humulești, 65 de ani de la moartea lui Creangă*. România liberă, 4.1.55, p. 2; Piru, Al.: *Arta lui Creangă (fragmente dintr-o monografie)*. Viața Romînească 1956, nr. 8, p. 181—188; Sadoveanu, M.: *În amintirea lui Creangă*. În vol.: *Evocări*. București, E.S.P.L.A., 1954, p. 85—99. (Studii literare); Sadoveanu, M.: *În amintirea lui Creangă*. În vol. *Evocări*. București, E.S.P.L.A., 1954, p. 100—104 (Studii literare); Sadoveanu, M.: *Pe o pagină a „amintirilor”*. În vol. *Evocări*. București, E.S.P.L.A., 1954, p. 119—124 (Studii literare); Sadoveanu, M.: *Doi mari prieteni: Eminescu și Creangă*. În vol. *Evocări*. București, E.S.P.L.A., 1954, p. 132—136 (Studii literare); Sadoveanu, M.: *Pe o ediție nouă a lui Creangă*. În vol. *Evocări*. București, E.S.P.L.A., 1954, p. 137—142. (Studii literare); Sadoveanu, M.: *Despre marele povestitor Ion Creangă*. Ediția 2-a, București, E.S.P.L.A., 1954, 35 p.

4

martie. Se împlinesc 105 ani de la moartea cunoscutului scriitor clasic rus N. V. Gogol. Născut la 1 aprilie 1809, în firguroșul Bolșie Sorocinți din județul Mirgorod, gubernia Poltava, viitorul scriitor își petrece anii copilăriei la noștrii tatălui său. Încă din adolescență Gogol a cunoscut viața poporului, a îndrăgit basmele, cîntecele și legendele populare și a luat cunoștință îndeaproape cu traiul satului ucrainean. După terminarea liceului, Gogol sosește în ajunul anului nou 1829 la Petersburg unde reușește să capete un post de mic funcționar la Departamentul Domeniilor statului și al edificiilor publice, slujbă în care nu rămîne decît puțin timp, pînă în aprilie 1830 cînd capătă o altă slujbă la Departamentul domeniilor. La sfîrșitul lui mai 1831, Gogol face cunoștință cu Pușkin, cunoștință care se transformă în curînd într-o prietenie rodnică în domeniul creației. Gogol termină acum *Serile*

în cătunul de la Dikanka care-l iac cunoscut și apreciat de marele public. Cu fiecare creație nouă *Mirgorod*, *Arabescuri*, *Revizorul*, *Căsătoria* și culminând cu *Suflete moarte*, talentul scriitorului se dezvoltă pe o linie adânc realistă, satirizând cu tot mai multă vigoare — în imagini de o ascuțită critică neînflinită pînă atunci în literatura rusă — putregaiul și nimicnicia vieții morale și spirituale din Rusia autocrată și feudală. Caracterul democratic și progresist al operei realist-critice a lui Gogol este ilustrat și prin tematica „omului mic” abordată de scriitor în nuvelele *Mantaua* și *Insemnările unui nebun* unde Gogol se ridică la o pledoarie înflăcărată pentru apărarea omului, pentru respectarea demnității și drepturilor lui firești.

Opera lui Gogol s-a bucurat de aprecieri elogioase din partea criticilor democrați revoluționari. De aceea, cînd spre sfîrșitul vieții, scriitorul a alunecat pe poziții mistice, Bieliuski a dezvăluit în scrisoarea sa adresată lui Gogol caracterul dăunător al *Fragmentelor alese din corespondența cu prietenii*, arătînd totodată valoarea nepieritoare a creației realist-critice a lui Gogol, semnificația uriașă a satirei sale și importanța contribuției aduse de scriitor la demascarea exploataării și asupririi omului. Aceste merite i-au asigurat lui Gogol un loc de frunte în literatura rusă și cea universală.

De consultat: Ermilov, V.: *N. V. Gogol. 1809—1852*. București, Editura Cartea Rusă, 1955, 624 p.; Gogol, N. V.: *Opere* în 6 volume. Vol. I București. Editura Cartea Rusă, 1954, 366 p. [Studiu introductiv]. N. V. Gogol, studiu critico-bibliografic de N. L. Stepanov p. 7—62; Gogol, N. V.: *Taras Bulba*, București, Editura Cartea Rusă, 1956, 198 p. ([Introducere de] Tatiana Niculescu, p. 5—19) (Biblioteca pentru toți); Petrescu, Cezar: *N. V. Gogol*. În vol.: *Despre scris și scriitori*. București, E.S.P.L.A., 1953, p. 102—121. (Studii literare); Philipide, Al.: „Suflete moarte” într-o nouă traducere românească. [Recenzie]. *Gazeta literară* p. VI-55, p. 2; Sadoveanu, M.: *N. Gogol*. În vol.: *Evocări*. București, E.S.P.L.A., 1954, p. 214—229. (Studii literare); Sadoveanu, M.: *Un vis al lui Gogol*. În vol.: *Evocări*, București, E.S.P.L.A., 1954, p. 220—223. (Studii literare); Șepunov, P. T.: *N. V. Gogol dramaturg*. București, E.S.P.L.A., 1955, 123 p.

22

martie. Moare în anul 1842 scriitorul Henri Beyle, cunoscut sub numele de Stendhal. S-a născut în Grenoble la 23 ianuarie 1783, într-o familie din marea burghezie, profund reactionară și credincioasă vechiului regim. Exilat voluntar în Italia, după restaurarea monarhiei în 1814, Stendhal manifestă opinii cu totul contrarii vederilor autorităților imperiale austriace, intrînd chiar în

legătură cu unele asociații conspirative de carbonari, ceea ce atrage după sine expulzarea lui în anul 1819. Întors în Franța, el frecventează saloanele marii societăți, însă datorită opiniilor sale este temut și ocolit. Dezgustat de această societate, Stendhal caută să plece dincolo de hotare și reușește să obțină un post de consul la Triest, unde este socotit însă indezirabil de către guvernul austriac. În cele din urmă reușește să fie acceptat consul la Civitavecchio, unde rămîne pînă aproape de momentul morții sale.

Stendhal a lăsat un număr relativ redus de lucrări literare, studii, memorii, romane, din care cităm *Despre dragoste*, *Racine și Shakespeare*, *Armance*, *Plimbări prin Roma*, *Rosu și Negru*, *Viața lui Henry Brulard*, *Lucien Leuwen*, *Stareța din Castro*, *Minăstirea din Parma*. Dintre acestea, *Rosu și negru*, *Minăstirea din Parma* și *Lucien Leuwen* trebuie considerate ca niște cronici politice ale secolului al XIX-lea în care scriitorul înfățișează putreziciunea acelor clase care trăiesc prin munca altora.

De consultat: Stendhal: *Rosu și Negru*. Cronica secolului al XIX-lea. București, Editura de Stat, 1950, 494 p. (Prefață de J. Popper, p. 3—14). (Clasicii literaturii universale); Soare, Iulian: *Stendhal (Henri Beyle)*. București, Editura tineretului, 1957, 128 p. (Colecția „Oameni de seamă”)

SITUAȚIA POLITICĂ ȘI ECONOMICĂ ÎN ȚĂRILE CAPITALISTE ȘI COLONIALE

MATKEVICI, V. Ce am văzut în S.U.A. și Canada. București, Editura de stat pentru literatură politică, 1956, 262 p., lei 5,65.

Autorul cărții este actualul ministru al agriculturii și vice-președinte al Comisiei de Stat pentru planificarea curentă a Uniunii Sovietice. El a condus delegația sovietică care a vizitat Statele Unite și Canada în vara anului 1955. Cartea are două părți. Cea dintâi este un jurnal al călătoriei de studii făcută de delegația sovietică în principalele centre de producție agricolă de pe continentul nord-american. Partea doua cuprinde priviri de sinteză asupra celor mai importante aspecte ale producției agricole nord-americane și canadiene: creșterea animalelor, cultivarea porumbului, crearea bazei furajere, dezvoltarea construcțiilor de mașini agricole, etc.

Scopul pe care și l-a propus delegația sovietică și pe care îl subliniază și autorul cărții a fost acela de a vedea și de a reține tot ceea ce putea fi socotit folositor, interesant în experiența agriculturii americane.

Dar căutând să degajeze tot ce este mai înaintat în experiența agriculturii nord-americane, delegația sovietică nu a putut bine înțelege, să nu vadă fenomenele negative care, fiecărui în parte și toate la un loc, ilustrează criza profundă de către economia agricolă americană: scăderea catastrofală a numărului fermierilor, ruina și pauperizarea micilor fermieri, aservirea acestora de către marile monopoliuri, într-un cuvânt: acumularea bogățiilor la un pol al societății, acumularea mizeriei la celălalt pol.

În momentul în care Plenara C.C. al

P.M.R. din 27—29 decembrie 1956 a pus în centrul atenției lichidarea disproporției dintre dezvoltarea pe care a luat-o industria socialistă în țara noastră și rămânerea în urmă a agriculturii — apariția cărții lui V. Mațkevici este de un dublu folos: ea lărgiște orizontul necesar muncitorilor care lucrează într-un sector vital al economiei noastre, oferindu-le multe cunoștințe noi și interesante, și în același timp, dovedește totodată că numai transformarea socialistă a agriculturii poate îmbina avantajele producției agricole pe suprafețe întinse cu mijloace tehnice moderne, cu interesele micilor producători agricoli.

ȘTIINȚELE NATURII

SVEȘNICOV, M.: Tainele sticlei. București, Editura tineretului, 1956, 248 p., lei 3,50. (Colecția „Știința învinge”).

Cele peste 200 de pagini ale lucrării lui Sveșnicov dezvăluie cititorului multe lucruri deosebit de instructive din tainele descoperirii și fabricării sticlei de-a lungul vremii. Autorul își începe povestirea înfățișând un scurt istoric al descoperirii sticlei de către egipteni, încă de acum mai bine de cinci milenii, și fac apoi o trecere în revistă a lucrării sticlei la diferite popoare. Sveșnicov aduce date interesante care ilustrează marea artă la care ajunseseră meșterii egipteni, romani și mai apoi rușii, venețienii, cu celebrele vase lucrate la Murano, englezii, germanii, ș.a.m.d.

Capitole separate dedică Sveșnicov creerii sticlei de geam, a oglinzilor și a aparatelor bazate pe proprietatea de a dirija lumina ca: motorul solar, lanterna electrică de buzunar, proiectorul, farul, care au nevoie de oglinzi concave, precum și creerii sticlei optice și a aparatelor a căror funcționare se bazează pe diferite legi ale opticii ca o-

chelarii, aparatul fotografic, microscopul, telescopul. Penultimul capitol al lucrării vorbește numai despre sticla colorată și foloasele ei, subliniindu-se meritele deosebite pe care le-a avut în studiul sticlei colorate savantul rus N. V. Lomonosov. Ultimul capitol *Epoca de sticlă* vorbește despre noile feluri de sticlă create în secolul nostru cum sînt sticla lichidă care se toarnă în butoaie, cărămizile din sticlă din care se construiesc case, despre țesuturile de sticlă din care se poate face îmbrăcăminte, ș.a.

LITERATURA

HASEK, JAROSLAV: *Peripețiile bravului soldat Sveyk în războiul mondial*. Vol. 3 și 4. București, ESPLA, 1956, 372 p., cu ilustr., lei 6,75. (Colecția „Clasicii literaturii universale”).

Moartea a răpit pe popularul autor al *Peripețiilor bravului soldat Sveyk în războiul mondial* înainte de terminarea celei de a patra părți a lucrării sale. Astfel că evocarea *Gloriosului dezastru* cum intitulă el cu ironia sa arzătoare acea perioadă din istoria imperiului austro-ungar care a fost războiul 1914—1918 rămîne abia începută. Drumul eșalonului din care face parte și bravul soldat Sveyk constituie pentru talentatul scriitor un prilej minunat de a demasca deruta, necompetența, haosul ce caracteriza întregul aparat de stat al împăratului din acea vreme. Astfel că prostia și absurditatea din armată, descrie cu atîta vervă în primele părți ale romanului, ating acum o treaptă superioară, avînd un cîmp de desfășurare mult mai vast datorită stării excepționale de război. De astă dată însă „bravul soldat” nu mai e numai un reprezentant al bunului simț și al adevărului, ci el a căpătat o tristă experiență care-l ajută să iasă cu bine din cele mai grele împrejurări. Toate încercările mărginitului și îngîmfatului locotenent Dub de a-l duce pe Sveyk în fața consiliului de judecată rămîn zadarnice. Cînd e băgat cu sîla într-o coloană de prizonieri ruși și apoi judecat pentru a fi spînzurat, „bravul soldat” știe de asemenea să iasă cu bine și să se întoarcă la unitatea lui, spre disperarea comandanților care l-ar dori dispărut. Ajuns pe front, Sveyk se pregătește de noi fapte de vitejie, așa cum scrie și în cronică batalionului, pe care cadetul Briegler îl scrisese din ordin, încă din timpul drumului.

Dar aceste fapte pentru care a fost pregătit ostașul Sveyk atît de minuțios în primele trei cărți vor rămîne pentru totdeauna necunoscute. Mina care a desenat atîtea figuri tipice de ofițeri și funcționari imperiali, care a descris cu atîta măiestrie o întreagă lume și epocă, inima ce bătea cu atîta pasiune pentru poporul pe care îl slujea și-a frînt avîntul prea de timpuriu. Dar deși neterminată, povestea „bravului soldat Sveyk” a devenit de mult o operă larg răspîndită și prețuită nu numai în Cehoslovacia, ci în întreaga lume.

TEITELBOIM, V.: *Fiul salpestrului*. Roman. București, ESPLA., 1956, 394 p., lei 6,45.

În prezentarea pe care Pablo Neruda a pus-o în fruntea operii compatriotului său, marele poet din Chile scrie: „Cartea de față e un soi de uriaș prolog al acestei drame și ne înfățișează limpede și adînc ivirea zorilor conștiinței”. Nici nu se putea o caracterizare mai desăvîrșită a romanului lui Teitelboim. *Fiul salpestrului* zugrăvește drama poporului chilian în lupta pentru libertate și independența economică. Acțiunea acestei cărți se petrece în Chile, la începutul veacului nostru, dar cea mai mare parte a ei cuprinde o narațiune dramatică a evenimentelor petrecute în „Sîmbăta negră” de la 21 decembrie 1907, cînd muncitorii chileni de la minele de salpestru și cupru din preajma orașului Iquique au fost masacrați fără cruțare de forțele represivii capitalismului străin, în urma unei greve cu caracter economic. În cîteva ore, armata generalului Silva Renard a ucis patru mii de oameni, din ordinul imperialiștilor americani și englezi care exploatau pentru profiturile lor proprii marile zăcăminte de minereu din Chile.

Romanul lui Teitelboim este în același timp o frescă a condițiilor de viață și muncă neumane în care trăia poporul din Chile la începutul veacului. Valoarea cărții constă în faptul că întregul ei conținut se bazează pe elemente istorice reale, scriitorul izbutînd să scoată în evidență lupta poporului chilian pentru cristalizarea unei ferme conștiințe de clasă. În ciuda acestei lupte, plătită cu sacrificii mari de vieți omenești, astăzi viața oamenilor muncii din Chile, în condițiile capitalismului, nu se deosebește prea mult de ceea ce era acum cincizeci de ani, astfel că proble-

mele pe care poporul din această țară le are de rezolvat sînt aceleași. În această privință, romanul lui Teitelboim este nu numai o cronică amplă și dramatică a unei epoci, dar și un mesaj, un îndemn la luptă pe care figura simbolică a lui Elias Lafertte, eroul cărții, îl adresează lumii din mijlocul său, ținut încă într-o adîncă beznă materială și spirituală. V. Teitelboim e unul dintre curajoșii scriitori progresiști din Chile, care, alături de Pablo Neruda și alții, luptă pentru libertatea patriei sale. *Fiul salpetrului* e o ilustrare patetică și plină de dinamism a acestei lupte împotriva imperialismului agresiv și lacom.

CĂRȚI PENTRU TINERET

NANSEN, FR.: *Spre pol*. București, Editura tineretului, 1956, 285 p., lei 4,75.

Vestitul călător, om de știință și pasionat cutreerător al meleagurilor despărtate, Fr. Nansen, ne descrie în această carte împrejurările și peripețiile prin care a trecut în drumul său spre Pol.

Incepe printr-o introducere menită a ne reaminti de încercările făcute în decursul timpurilor de navigatori îndrăzneți spre ghețurile polare. El face apoi istoricul pregătirilor de plecare. Despărțirea de ai săi e profund emoționantă. Apoi, barca plutește ca o săgeată pe luciul neted al Nordului; ajunge pînă la Verdo și de acolo spre Kabarova. Săniile samoieze, la care sînt înhămați ciini siberieni, sînt foarte utilizate pe întinderile de gheață. Vasul intră în marea de Kara și apoi, luptînd cu obstacolele naturale, vasul trece capul Celino Kim, spre banchiza insulelor „Noua Siberie”.

Apoi ni se relatează, în culori impresionante, chipul în care Nansen și tovarășii săi au trăit iarna arctică. E prima iarnă pe care o trăiesc acești oameni pe banchiză. Vor avea de înfruntat greutăți imense. Între altele, asistăm la o întimplare emoționantă: trei dintre membri expediției lui Nansen sînt surprinși de-un urs. Oamenii nu erau înarmați, iar fiara înainta spre dînșii, fioroasă. Toate încercările de a o îndepărta s-au dovedit zadarnice. Numai un glonte tras de pe vas i-a venit de hac.

Profund de emoționant e și pasajul în care ni se arată condițiile grele în care sînt obligați să trăiască exploratorii. Ei trebuie să-și reducă porția de mîncare. Și ciinii mor, numărul lor e din ce în ce mai mic. La un moment dat autorul notează: „Nu mai avem decît cinci ciini, trei la sania mea, doi la aceea a lui Johansen. Dacă pînă în trei zile nu vom putea găsi carne proaspătă, nu vom mai avea cu ce să-i hrănim”. Pînă la urmă ciinii sînt sacrificați, dar expediția își continuă drumul, și ajunge la uscat, făcînd tot felul de observații interesante. Cartea lui Nansen interesează în cel mai înalt grad atît prin datele științifice pe care le cuprinde cît și prin chipul captivant în care e scrisă.

ALMAȘ, DUMITRU: *Alei, codrule firate*. Roman. București, Editura tineretului, 1956, 640 p., cu ilustr., lei 11. (Colecția „Cutezătorii”).

Prin anul 1807, în satele întregii Moldove și peste hotarele ei, se răspîndește faima isprăvilor săvîrșite de ceata de haiduci a lui Bujor, care a reușit să străngă în jurul lui o mîna de oameni din toate provinciile locuite de romîni, oameni simpli dornici de libertate și dreptate, care nu știu ce-i frica. Ei ataca cu o îndrăzneală nemaipomenită nacalele boierilor, le pradă și împart săracii bani, alungă din sate pe zapcii, veniți să încaseze birurile. Timp de patru ani boierii nu cunosc liniștea. Hoțărîți să-l răpună pe Bujor și ceata lui, boierii trimit după ei putere după putere. În cele din urmă, Bujor este prins, judecat sumar și condamnat la moarte prin spînzurătoare...

Bujor este executat, o parte din oamenii lui întemnițați, dar faima lui nu pierе, căci ea este deja intrată în conștiința poporului pentru a cărui libertate și viață mai bună a luptat. Faptele lui trăiesc în cîntecele și doinele poporului, devin nemuritoare. Ele vorbesc despre ura nestînsă a poporului împotriva asupritorilor lor, boierii.

Povestindu-ne despre isprăvile cetei de haiduci a lui Bujor, autorul evocă larg stările sociale de acum 150 de ani din Moldova, care, au determinat apariția haiduciei ca fenomen social; prin aceasta, cartea, pe lângă valoarea literară, are o deosebită valoare de document istoric și social

**CINE CITESTE
FOLOSESTE**

**SĂPTĂMÎNA CĂRȚII
LA SATE**

21-27 FEBRUARIE 1957

Abonamentele se fac la toate oficiile
poștale prin factorii poștali și difuzorii
voluntari din întreprinderi și instituții.

Inst. de medicina

7

PREȚUL 2 LEI